

BUITEN

1^E JAARGANG N^O. 16.

ZATERDAG 31 AUGUSTUS 1907.

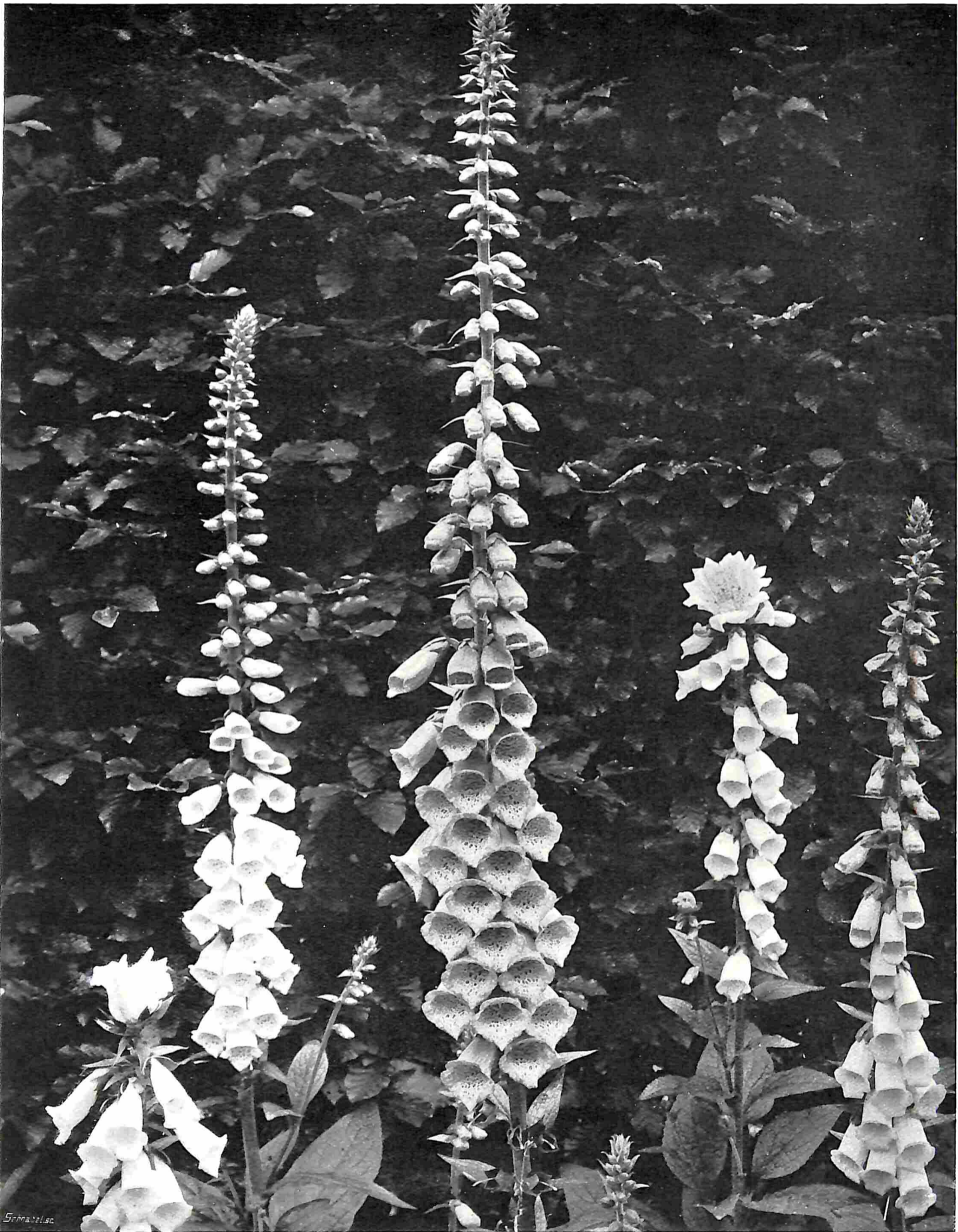

Foto Aug. F. W. Vogt.

VINGERHOEDSKRUID (*DIGITALIS PURPUREA*).

REDACTIE:

HENRI VAN BOOVEN, te Hilversum, met medewerking van JHR. JAN FEITH en WILLEM MULIER.

MEDEWERKERS.

ARCHITECTUUR, (Gebouwen, woninginrichting, meubelen, verlichting, verwarming, enz.) TUINARCHITECTUUR, PLAATSBSCHRIJVING: W. BAX JR., WOUTER COOL, H. J. DAMMERMAN JR., J. W. HANRATH, PROF. K. SLUYTERMAN, LEONARD A. SPRINGER, D. F. TERSTEEG, J. H. DE VEER, P. WESTBROEK.
 BLOEMEN- EN MOESTUIN; (Serres, kassen, enz. vruchtbomen, sierheesters). J. G. BALLEGO, K. BERENDSEN, JAC. B. BRINK, E. H. J. CUNAEUS, A. FIET, J. J. KRUYFF, A. SCHUTTEVAER, E. TH. WITTE.
 FOKKEN EN KWEEKEN: (Paarden, runderen, vee, honden, pluimvee en ander gevogelte, vissen, bijen): F. BLAAUW, G. C. DUVAL VERWEY, J. KOOLMAN, CHR. H. J. RAAD, S. SPANJAARD LZN.
 FOTOGRAFIE: J. A. BAKHUIS, F. F. BRUYNING JR., MARIE BIJL, WOUTER COOL, DR. A. J. M. GARJEANNE, G. A. M. GARJEANNE, R. TEPE, MEV. C. DE VRIES-BLOM.
 HYGIËNE, (Tuinsteden) OPVOEDING EN ONDERWIJS: J. BRUINWOLD RIEDEL, G. H. DEMMINK, J. C. G. GRASÉ, G. OOSTERBAAN.
 LANDBOUW, LANDBOUW-ECONOMIE, HEIDEONTGINNING EN BOSCH-CULTUUR: (Cultuurplanten, woudflora, veredeling van gewassen, enz.) L. BROEKEMA, F. F. BRUYNING JR., V. R. Y. CROESEN, S. R. VON FRANCK, P. FRANSEN JZN., J. RINKES BORGER, J. Z. TEN RODENGATE MARISSEN, A. J. VAN SCHERMBECK, C. G. SPENGLER, DR. J. J. OTT DE VRIES.
 LEVENDE NATUUR EN LETTERKUNDIGE BIJDRAGEN: M. J. BRUSSE, MEV. A. BIJL-VAN SLOOTEN, BERN. CANTER, J. DAALDER DZN, HENRI M. DEKKING, DREVES UITTERDIJK, DR. A. J. M. GARJEANNE, G. DE GRAAF, E. HEIMANS, J. HORA ADEMA, DR. EDW. B. KOSTER, LODE BAEKELMANS, JOH. DE MEESTER, HENRI MEIJER, P. TEUNISSEN, J. REDDINGIUS, F. DE SINCLAIR, J. H. DE VEER.
 METEOROLOGISCHE EN ASTRONOMISCHE MEDEDEELINGEN: DR. C. SCHOUTE, J. VAN DER BILT, PROF. DR. A. A. NIJLAND.
 SPORT: (Cricket, golf, hockey, kaatsen, lawn tennis, voetbal, ijskolf (bandy), enz.; paardensport; jacht en jachthonden; automobilisme, wielrijden, toerisme; roeien, zeilen, zwemmen, watertochtsjes; biljarten, schermen, vuistvechten, enz.; wedstrijd) H. F. ADAMS, LUIT. H. BIERMAN, J. COUCKE, PROF. P. H. DAMSTÉ, W. H. R. VAN MANEN, W. WESTRA.

INHOUD:

Vingerhoedskruid, door E. Th. W., geïllustreerd	blz. 181 en 182
Melk, vee en zuivel, door R. B.	blz. 182
„Achter de koeije!“, door M. I. Licien	182
De Fox-terrier, door W. L. Welter W.L.zn., geïllustreerd	184
Alauda arvensis, door Jan Feith, geïllustreerd	185
Rikki-Tikki-Tavi, door R. Kipling (slot).	187
Verkorting — Verlenging, door F.	187
Wonderlijk gevormde boomen, door Leon. A. Springer, geïllustreerd	188
Een ongenode loger-gast, door P. Fransen Jz.	188
Een eigen gasfabriek, door P. Fransen Jz., geïllustreerd	189
Buitenhuisen, door Th. van Branningen, geïllustreerd	191
Pakjes, door E. Th. W.	191
Eremurus, door E. Th. W., geïllustreerd	191

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Bij iedere rubriek wordt gelegenheid voor correspondentie opengesteld en gelieve men vragen aan de Redactie te richten.

Fraaie foto's zullen gaarne ter beoordeling ontvangen worden. Te adresseeren aan de Redactie of aan de Uitgevers. De inzender verzuijme vooral niet duidelijk zijn naam en adres te vermelden; ook achter op de foto's.

Van tijd tot tijd zullen prijsvragen voor de beste foto's op een of ander gebied worden uitgeschreven.

De Uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene annonce, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

VINGERHOEDSKRUID.

(DIGITALIS PURPUREA).

ZIJ staat hier te lande als zeer gevaarlijk bekend de *Digitalis purpurea* en toch kan gerust gezegd worden dat het een der fraaiste sierplanten voor onze tuinen is. Zij is hier te lande inheemsch en buitengewoon gemakkelijk in de cultuur, daar zij iederen goeden tuingrond voor lief neemt en des winters geenerlei bedekking behoeft. Het is een z.g.n. twee-jarige plant, waar men met het kweken rekening mede moet houden. Het best doet men de zaden in de laatste helft van April uit te zaaien en de jonge plantjes op een onderlingen afstand van pl.m. 15 cM. op een rabat uit te planten. Begin October worden dan de rosetten opgenomen en hetzij op een bloemvak, hetzij tusschen heesters uitgeplant. Het volgend voorjaar zal zich dan een sterke bloemstengel ontwikkelen, die somtijds wel 2 M. hoog kan worden.

De bloemen zijn donker paars-rood, rose of wit, effen of gevlekt. Vooral de laatsten zijn zeer mooi.

Kan men het Vingerhoedskruid zoo plaatsen, dat zij buiten het bereik van kinderen blijft, dan is het een sierplant van de eerste rang, die alle aanbeveling verdient.

E. TH. W.

MELK, VEE EN ZUIVEL.

KOOKT uw melk! Deze waarschuwing wordt in verschillende vormen, door autoriteiten en deskundigen, op vele plaatsen publiek gemaakt. De aanleiding tot deze waarschuwing is bekend: het mond- en klauwzeer onder het rundvee breidt zich zeer sterk uit en heerscht vooral in den omtrek der groote steden, waar een aanzienlijk deel der melk bestemd is voor menscheijk gebruik.

De mogelijkheid bestaat dat de ziekte, door middel van melk, op menschen wordt overgebracht. Ofschoon de wetenschap er op niet in geslaagd is met zekerheid de bacteriën van het mond- en klauwzeer aan te wijzen: ofschoon zelfs die bacterie, microscopisch niet waarneembaar is, bestaat toch geen twijfel of de oorzaak van ziekte en besmetting moet gezocht worden bij een der lagere organismen. Deze kunnen in de melk voorkomen, vooral wanneer, wat meermalen plaats heeft, ook de spenen der koe zijn aangetast. Bovendien is afdoende bewezen: de buitengewone besmettelijkheid der ziekte en dit sluit reeds in zich, dat ook de melk der zieke dieren zeer verdacht is.

Bij een gedeelte van den melkhandel bestaat een ernstig streven om de verdachte melk aan de consumptie te onttrekken. Dat streven is echter niet algemeen, voor sommigen gaat zulks ook boven de finantiële kracht. Tijdelijk onverdachte melk koopen, verwerking te vinden voor de verdachte, eischt geldelijke offers, die in geen enkelen vorm door de belanghebbenden, dat zijn de gebruikers van melk, worden vergoed.

Er bestaat dus aanleiding voor de vrees dat de melk, afkomstig uit eene besmette omgeving, ook besmet is en er is volkomen grond voor den raad om die melk te koken. Door doelmatige verhitting, door *goed koken*, kunnen de kiemen der ziekte zelf worden vernietigd en kan het gevaar voor besmetting worden bestreden.

De vraag is echter of die verhitting *voldoende* is en op die vraag antwoord ik beslist *onthkendend*. De vrij algemeen gehuldigde opvatting dat, als de melk maar gekookt is, er ook geen bezwaar meer bestaat tegen het gebruik, is: *onjuist*.

Wat toch is de zaak? Bij eene koe die lijdt aan mond- en klauwzeer vermindert direct de melkgift zeer aanzienlijk. Daardoor verandert de *samenstelling* der melk: somtijds is ze blauwachtig en dun; een andere maal heeft ze een gele kleur en is slijmachtig. Vrij zeker verandert ook de *verhouding* waarin de voedende bestanddeelen in de melk voorkomen en zeer waarschijnlijk worden de *eigenschappen* dier bestanddeelen gewijzigd.

De melk is dus in meerdere opzichten *abnormaal* en blijft dit ook eenigen tijd nadat de koe weer hersteld is. Die abnormaliteit wordt niet weggenomen noch door pasteuriseren, noch door stériliseren, noch door koken.

Voor gezonde volwassen personen zal de melk, vooral als ze verhit is geweest, wellicht niet schadelijk zijn, maar ze is dit vrij zeker dit voor jonge kinderen, zieken, herstellenden en vooral: voor zuigelingen.

Evenmin als men aan eene ernstig zieke moeder, of min, zal toestaan eene zuigeling te voeden, evenmin mag die zuigeling gevoed worden met melk van eene ernstig zieke koe, ook al is die melk gekookt.

Ouders die verplicht zijn zuigelingen te voeden met melk; zieken die in melkgebruik een hulpmiddel zoeken voor herstel, zij zijn niet verantwoord als zij de verdachte melk alleen verhitten. Zij zijn verplicht afdoende waarborgen te vragen, dat de melk, die hen wordt geleverd, afkomstig is van een veestapel waarin de ziekte nog niet voorkomt, of die de ziekte reeds geruimen tijd geleden heeft doorstaan.

Voor velen zal het zeker moeite en offers kosten de bedoelde afdoende waarborgen te verkrijgen. Op zichzelf is dit niet erg. Het publiek mag zich wel eens wat meer moeite getroosten om iets te weten van herkomst en behandeling van een zoo belangrijk voedingsmiddel.

In elk geval het gevaar waarop ik wees is groot genoeg om dezen raad te geven: beperk zooveel mogelijk het gebruik van melk, zoolang niet de zekerheid bestaat dat ze afkomstig is van gezond vee.

R. B.

„AECHTER DE KOEIJE!“

HET geheele land in rep en roer, van alle kanten snijdt de hartverscheurende kreet „Kook uw melk en drink water (drinkwater)!“ ons in de ooren. Heel gauw werden de aanplakbiljetten veranderd in: „Kook uw melk en drinkwater!“ om abuizen te voorkomen. Er zijn strijdbare, vooral moedige mannen noodig, om het vaderland te verdedigen tegen mond- en klauwzeer, en daarom het blijvend gedeelte van lichte 1906 opgeroepen. Die hebben de „theorie“ (theorie) van garnizoens- en and- ren dienst nog versch in 't geheugen, en we zullen ze gebruiken, om aan een' of anderen landweg, bij een van hout in elkaar geflanst schildwachthuisje, met een reuzensigaar, pijp of pruim in 't hoofd, heen en weer te laten bungelen, of in 't gras te laten liggen dweilen. Wat zei ik? In elkaar geflanst? Mis hoor! Ze zijn wat sterk, die huisjes, zee- waardig zelfs, want hebben ze niet daar bij Pijnacker een van die

huisjes te water gelaten, een hoop steenen er in gegooid, er mee gevaren en nog ging 't ding niet naar den kelder; den volgenden dag stond het ten minste weer op z'n plaats, en deed z'n dienst schildwachthuis. Ze waren mooi breed, die tweepersoons- op kon gaan zitten.

„Ja joh, wat hewwe ne kait geäd, wadde toffe huissies ben dat, hè? Elleken avond zatte me derin te vrèje, ik emme mokkel!”
Doch laat ik beginnen bij 't begin.

„Om vierruurre precies, staan die manne, die ik zoeven genoemd heb klaarr, in veldtenuë! Ze gaan op deetesjement!”
„Jawel, majoor, ik zal er voor zorgen.”

Ettelijke malen weerklonk toen de strijdkreet door de Compagnie: „Achter de koeije! Achter de koeoeiejeeee!”

Sommigen haastten zich hun' ransel te pakken en lederen koperwerk te poetsen, anderen gingen eerst nog eens naar de „ketine”, om daar de zaak, achter een neut, potje bier, of bakkie zweet (een kom thee), lauw te bespreken.

„Nou mos je je ransel wel „medèl” pakken, nou kon je d'r geen plankies in stoppe, zoodat ie d'r van buiten gevuld uitzag, nou zou die zwaar zijn.”

„Wat lam, dat die siant (sergeant) Wertel nou net de waik mos hebbe, wat kon die 'm rijè, 'n kreng hoor. Wat zal die straks weer op gaan spaile, als ie in de smieze krijg, datte me hier zitte. Laneme maar weer nar de kompie gaan.”

Op de compagnie is nu iedereen, die op detachement moet, druk in de weer. Er is een leven van belang, iedereen vloekt, en schreeuwt en daartusschen hooren we vermaningen en commando's van sergeant en korporaaals.

„Nee, joh, geen blokken in de tassade, want me krijgje petrone, scherpe, niewaar siant?” (Blokken of verzwaren worden bij het uitrukken in de patroontasschen gedaan om min of meer, vooral meer, 't gewicht van werkelijke patronen aan te geven).

Op het tweede peloton zit een troepje om een' tafel, met „Sjappi” aan 't hoofd. Sjappi, een vrijwilliger, heeft zijn' naam aan Algiers te danken. Hij had voor 6 jaar geteekend en had er reeds 3 jaar van achter den rug bij de Grenadiers en Jagers, toen dit leven hem begon te vervelen en hij, per eerste de beste gelegenheid naar Frankrijk deserteerde, waar hij dienst nam in 't Legioen van Vreemdelingen. Hij werd gezonden naar Algiers, om daar Bedouïnen en Marokkanen te bevechten. Daarna, naar Frankrijk terugkeerende, hoorde hij, dat zijne moeder ziek was, en hij deserteerde van uit Frankrijk weer naar Nederland terug. Na drie maanden detentie uitgezeten te hebben, kwam hij weer als grenadier zijn laatste drie jaartjes uitdienen.

Iedereen luisterde met gespannen aandacht naar zijne boeiende verhalen van leeuwen, tijgers en jakhalzen, van „Arrebieren en hun wijven”, die „een lap voor d'r snuit hadden hangen” en hij vertelde ook van Spahi's, vond dit woord echter te lastig om uit te spreken en zei voor 't gemak maar „Sjappi”.

Als Sjappi een lied zong, dan galmdde de heele compagnie mee. Kwam er een Jager op de zaal, dan was Sjappi de eerste, die schreeuwde: „Vuil op de kompie, jonges, kissies en kassies dicht!” Elken muzikant schold hij uit voor: „leelijke tamboer!”, enfin, hij gaf den toon aan.

Nu ook weer brulden de mannen het lied van: En me gane na de Kamp van Zeis, faldera!” en Sjappi zong vergenoegd de tweede stem.

Om 4 uur stonden er ongeveer 75 man op de achterplaats, voor de cantine, gepakt en gezakt, klaar om tegen de koeien op te trekken. We werden geïnspecteerd, broodzakken moesten worden geopend, om te zien, of er kug (brood, ook wel zaaier, tift) in zat, of de veldflesschen gevuld waren.

We vertrokken uit de kazerne, door de achterblijvende lichte 1907, nog rekrut, uitgejouwd met: „Achter de koeije! Jullie bij de verkes, wij zulle wel spoege!”

In Delft aangekomen (per tram), werden we in groepjes verdeeld en na de consignes ontvangen te hebben, naar ons kwartier gezonden. Ik behoorde bij een groepje van vier man, dat ingekwartierd werd bij een' boer, Miereveld, die tusschen Delft en Kethel woonde. Mijne lotgenooten waren Sjappi, Joeije, een goedge, breede Scheveninger visscher en korporaal Moet, die pas uit Kampen kwam en als joggie van 17 jaar eigenlijk niet meetelde. Hij had den bijnaam van „de Kleine”, platter uitgesproken „de Klène”. Deze naam werd echter nooit gebezigd waar hij bij stond, want hoorde hij hem, dan werd hij woedend; hij had er al dikwijls straf voor bezorgd, zoodat we hem maar aanspraken met „briggses”. Dit is een verkeerde benaming, daar dit woord alleen bij de bereden wapens wordt gebruikt.

We moesten bij Miereveld 4 man affossen. Sjappi ging direct bij dezen inlichtingen inwinnen omtrent den boer en zijn gezin en al heel spoedig wist hij, dat deze twee aardige dochters, een en al heel spoedig wist hij, dat deze twee aardige dochters, een boomgaard vol vruchten en een zolder vol hammen en zijden spek had.

Ons nachtverblijf was een afgeschoten gedeelte van den zolder, dat in tijd van vrede dienst deed, als bergplaats van aardappels en uien, die nu, voor zoolang, maar bij de hammen bewaard waren. We kregen elk 4 bossen stroo, twee lakens, een peluw en net zoeveel dekens als we maar verkozen, want 't was een natte, koude zomer. Onder ons hoorden we 6 varkens slobberen en knorren. We hadden het er best, alleen vond ik, als verwend stadsmensch, de manier van eten wel wat onsmakelijk. De geheele familie zat om den tafel, elk een vork in de rechter- en een stuk gebraden

spek in de linkerhand. Midden op tafel een groote pot met dampende piepers (aardappelen) en daarnaast een kleinere met gesmolten vet. Ieder prikte op zijn beurt een aardappel uit den pot, dompelde dezen in de jus en at hem daarna op met een beet spek. Ik had van 't begin af een bord gevraagd en kreeg daar elken dag mijne portie op. Sjappie zat aan tafel steeds tusschen de dames Miereveld in, die heel veel schik in hem hadden.

We mochten net zooveel melk, aalbessen, kruisbessen, pruimen, enz. hebben, als wij maar lustten. Miereveld was een beste kerel, maar als tegenbeleefdheid moesten we hem in onzen vrijen tijd helpen met z'n werk. Sjappi vond dit minder aangenaam, trok dan ook zooveel mogelijk de lijn en vrijde de beide dochters op. Als we 's avonds om den tafel zaten, vertelde hij natuurlijk weer van Afrika en de Arabieren; zijne opgesierde verhalen werden met open monden aangehoord en hij werd spoedig de lieveling van allen, vooral die der dochters, die hem niet uit 't oog verloren en steeds (ik denk om hem) kibbelden.

Veel is er op onze post niet voorgevallen. Zoo nu en dan inspecteerden we een kar, om te zien of er niet een kan melk, ja, zelfs een gebonden kalf onder de bloemkool lag, maar verder gebeurde er niets, want 't was een heele stille landweg.

Joeije hielp den boer steeds trouw in zijn werk, 't geen dikwijls aanleiding gaf tot heftige woordentwist tusschen hem en Sjappi:

„Leelijke scharrevreter, mot jij de boel nou voor ons bederreve? Als jij zoo goed je bes doet, modde wij 't natuurlijk aok en daar he'k heelemaal geen zin an, versta je dat, gemeene heringvisscher?”

Joeije schold dan goedig, lijsig terug: „Jullie Hègeneers, weten niet wa wirken is, jullie hebbe groote bekke, maar jullie doene net niks, niet dan, slaepie? (slapie = slaapbuur). Dit laatste was tot mij gericht. Wij konden nog al tamelijk goed met elkaar opschieten en ofschoon ik toch ook uit den Haag kwam, beschouwde hij mij niet als „Hègeneer”.

Eens hebben we erg gelachen om Sjappi, toen er een tweede luitenant kwam kijken. Het was een militie-officier. Sjappi kende hem al, toen hij als gewoon milicien in dienst kwam en had een hekel aan hem, omdat hij nu als luitenant over hem, die veel langer in dienst was, had te commandeeren. Hij had ook al eens straf gehad van hem, omdat hij hem met „jij en jou” aan gesproken had, net als vroeger, toen de luitenant nog maar milicien was.

Blijkbaar wilde Sjappie hem nu voor den gek houden, want, zoodra hij den luitenant zag aan komen, liep hij naar hem toe om hem, in plaats van korporaal Moet, te woord te staan.

— Met hoeveel man liggen jullie hier?

— Met z'n vieren, militie-tweede-luitenant, 3 manschappen en een kepraaltje, militie-tweede-luitenant.

— Luitenant is meer dan genoeg, hoor je!

— Jawel, militie-tweede-luitenant.

— Waar is jullie korporaal, roep hem eens hier.

— Jawel, militie-tweede-luitenant. Roepend: Briggses, waar ben je?

— Een beetje meer respect, hoor, u, als je blijft!

— Jawel, militie-tweede-luitenant; Briggses, waar ben u, je mot bij de militie-tweede-luitenant komme!

— Zeg, heb je me niet verstaan?

— Jawel, militie-tweede-luitenant.

— Dank je, werd hem hels toegesnauwd.

Sjappi maakte het militaire saluut, rechts om keert op de plaats en marcheerde af. Toen de militie-tweede-luitenant weg was, vertelde korporaal Moet, dat hij rapport van Sjappi had moeten maken. Arme Sjappi was er bij!

Zoo ging de tijd van detachement voorbij. Gaarne hadden we ook 't een of ander avontuurtje beleefd, zooals we hoorden vertellen van andere posten in de buurt.

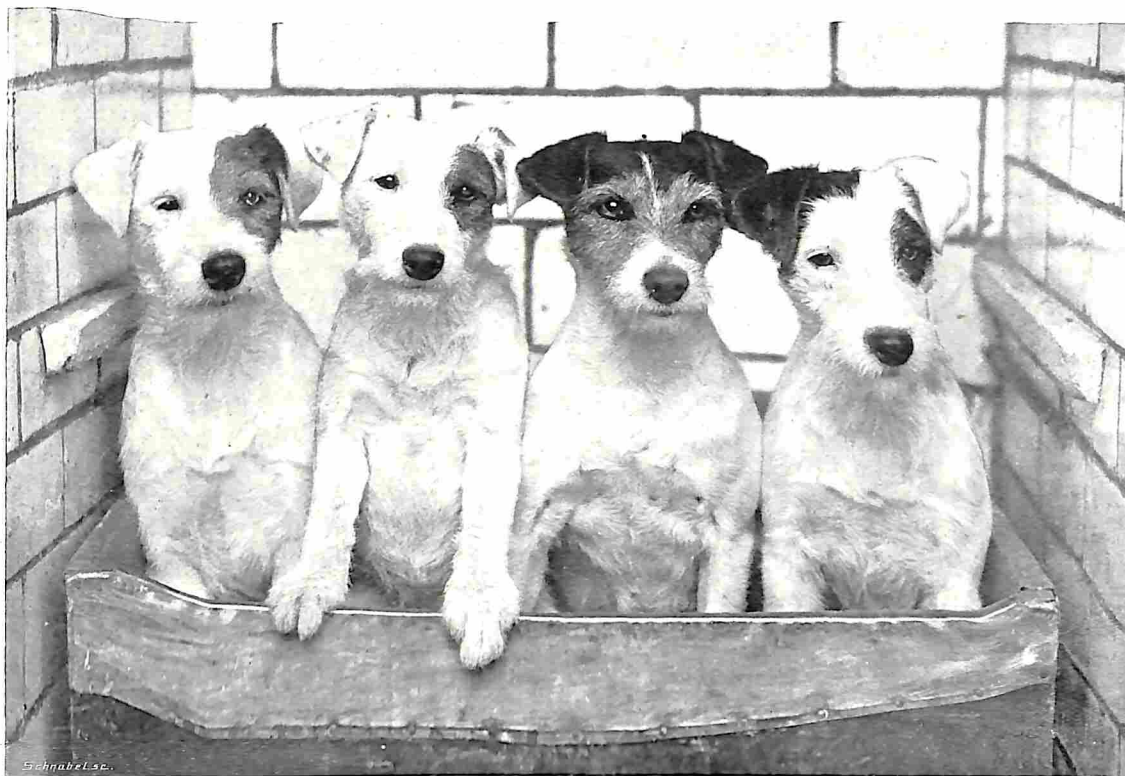
Bij Pijnacker hadden ze hun schildwachthuis als roeiboort gebruikt, daarna hadden ze getracht 't te laten zinken, maar dat lukte niet. Ergens anders hadden ze de banden van een automobiel stuk geschoten, omdat deze niet stilstond, toen de schildwachthuis 't verlangde. Weer ergens anders hadden ze door den kap van een sjees geschoten. Kortom; zoo nu en dan hoorden we losse geruchten, waarvan later de waarheid bleek. Een soldaat had zich zelfs voor een tientje laten omkopen en kreeg direct 14 pondjes (14 dagen provoost) met 't vooruitzicht van eenige maanden „spinhuis”.

Toen wij op onze beurt afgelost werden, was er een leven en hoera van belang in de Delftsche stoomtram. Thuis gekomen mochten we ons dadelijk klaar maken om af te presenteren. Dit gold helaas niet voor de gestraften.

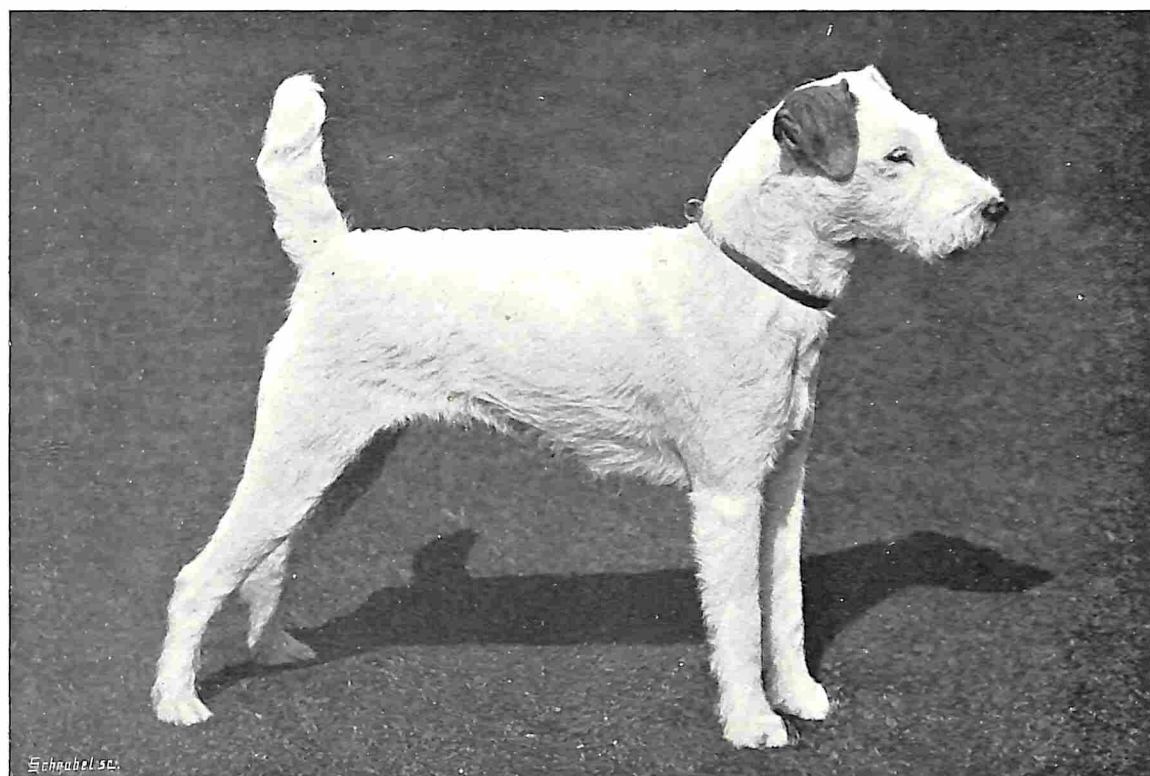
Mokum, een Amsterdammer, kreeg ook 14 pondjes, omdat hij, als hij 's nachts op post moest staan, kalm op z'n stroo was blijven liggen, en net den laatsten dag werd dit gemerkt. Een ander kreeg 7 dagen patoet (politiekamer), omdat hij met zijn bajonet eieren voor zijne boerin had geklopt. Sjappi kreeg 4 dagen arrest van die beroerde militie-tweede-luitenant. Hij was hierover erg boos, omdat hij nu z'n twee mokkels van Miereveld niet op kon gaan zoeken, zooals hij beloofd had. De anderen konden naar huis gaan; na ons goed ingeleverd te hebben, zwaaiden we af en met een „Leve de koeien en de mokkels” namen we afscheid van hen, die we in de kazerne achterlieten.

M. I. LICEN.

„DUSKY BON-BON”. „DUSKY TWITCH”. „DUSKY COURTLEY”.
„DUSKY CRACKER”.

„DUSKY SIREN”.

„DUSKY DALESMAN”.

DE FOX-TERRIER.

TOT de meest populaire hondenrassen zoowel hier, als in het buitenland, behoort ongetwijfeld de Foxterrier: in de straten van onze steden, op 't platte land, overal loopt in groote menigte een kleine, witte hond, door 't publiek Fox of Fok genaamd, die onder zijne voorouders, wanneer zij bekend waren, hier of daar wel eens een foxterrier zou kunnen aanwijzen.

Omtrent weinige rassen bestaan zulke dwaalbegrippen: iedere kleine witte hond met eene z.g.n. driekleurige kopteekening heet een foxterrier, hoe slecht gebouwd hij ook is en hoe weinig hij er ook op gelijkt. Bijgestaan door goede photographieën van de meest bekende honden uit onzen tijd hoop ik in deze regels duidelijk te maken, wat een foxterrier eigenlijk is en hoe hij er behoort uit te zien.

In Engeland, waar ontzettend veel aan vossenjachten te paard gedaan wordt, waar ontelbare meuten fox hounds gehouden worden, die het spoor van den vos moeten volgen, behoorde bij iedere meute sinds lange jaren een aantal kleine scherpe honden, die, wanneer de vos zijn toevlucht in een hol of ergens waar de grootere honden hem niet konden volgen, gezocht had, hem hieruit moesten verdrijven. Dit zijn de voorouders van den tegenwoordigen foxterrier; zij werden uitsluitend gefokt met het oog op het werk dat van hen vereischt werd, dat behalve de jacht op den vos ook bestond uit het bevechten van dassen, ratten en allerlei ongedierte. Op het uiterlijk werd weinig gelet.

Toen langzamerhand hondententoonstellingen begonnen gehouden te worden, werden uit deze honden de best gebouwen gekozen, hiermede gefokt en zoo ontstond langzamerhand de tentoonstellingsfoxterrier, die spoedig een plaats bij het publiek veroverde en meer en meer als huishond gehouden werd.

De eerste tentoonstelling in Engeland, waarop eene afzonderlijke klasse voor foxterriers werd gecreëerd, had plaats in 1862. Tot de eerste en meest beroemde terriers behoorden Old Jack, Old Trap, Old Tartar en Grove Nettle. Deze honden kunnen beschouwd worden als de stamouders van het tegenwoordige ras en alle bekende strains kunnen hunne afstamming van dit viertal bewijzen.

Naarmate er meer tentoonstellingen kwamen, nam de liefhebberij toe en werd het ras steeds verbeterd, waartoe de volgende fokkers o.a. het meest bijdroegen: Burbidge, Clarke, Vicary, Redmond, Tinne en Reeks, de drie laatsten houden zich ook nu nog uitsluitend met dit ras bezig.

Langzamerhand veranderde het ras, de jachteigenschappen traden op den achtergrond, de honden waren te kostbaar om aan een gevecht met das of vos gewaagd te worden en meer en meer trachtte men het uiterlijk te verbeteren, totdat bijna volmaakte honden onstonden als: D'Orsay, Dominic, Despoiler, Venio, Vice Regal, Vesuvienne, Valuator, Stipendiary, Dame Fortune, Donna Fortuna, e.a., te veel om op te noemen.

Het type veranderde ook gaandweg, de vroegere foxterriers waren klein en cobby gebouwd, met kortere en bredere koppen, doch met eene vurige uitdrukking, de tegenwoordige zijn hooger op de beenen, met smaller borst en betere voeten, langer en smaller koppen, doch velen missen de eigenaardige uitdrukking van vroeger. Toch zijn deze, wanneer ze maar getraind worden, nog even geschikt voor de jacht als hunne voorouders.

Er is in Engeland bijna geen ras zoo populair als de Foxterrier, geen enkel ras is op de groote tentoonstellingen zoo goed vertegenwoordigd en, voor

geen ras wordt door talrijke Clubs zoo goed gezorgd.

Tot de allerbesten behooren op het oogenblik onder de gladharigen: Captain Double, Oxonian, The Sylph en Doralice, onder de stekelharigen: Dusky Admiral, Southboro Salex, Dusky Siren en Dusky Reine.

Zeer in 't kort zullen wij de raspunten hier laten volgen:

Algemeen voorkomen: vierkant gebouwd, even hoog als lang, levendig en vlug in zijn bewegingen, met veel uitdrukking.

Kop: lang, smal, glad voorhoofd, kleine V-vormige ooren, naar voren gedragen, kleine donkere oogen, vol vuur en moed, de snuit sterk en niet te spits, neus zwart, tanden sterk en gelijk sluitend.

Nek en schouders: nek lang, schouders glad en niet uitstekend.

Voerbeenen en voeten: beenen volmaakt recht, voeten klein, rond en goed gesloten.

Rug: recht en sterk.

Staart: bijna loodrecht op den rug aangezet, niet over den rug gedragen.

Haar: vrij lang, glad, dicht en hard, met veel onderhaar.

Kleur: wit met zwarte of bruine vlekken, of geheel wit; lever kleurig of gestreept verboden.

Punten opgemaakt door de Engelsche Foxterrier Club:

Kop en ooren	15
Nek	5
Schouders en borst	10
Rug en lendenen	10
Achterhand	15
Staart	5
Beenen en voeten	15
Haar	10
Algemeen voorkomen	15

100

De raspunten van den stekelharigen Foxterrier zijn geheel gelijk aan die van zijn gladharigen broeder, uitgezonderd wat betreft het haar; dit moet middelmatig lang zijn, zeer hard, dicht en stug op 't gevoel; het mag niet gekruld zijn; het onderhaar is zachter.

Als huishond is de Foxterrier niet te overtreffen; hij is in hooge mate gehecht aan zijn meester, intelligent, klein, vlug en sterk; als zoodanig zal hij dan ook wel altijd een van de meest gewilde en mooiste honden blijven.

W. L. WELTER W.L.Z.N.

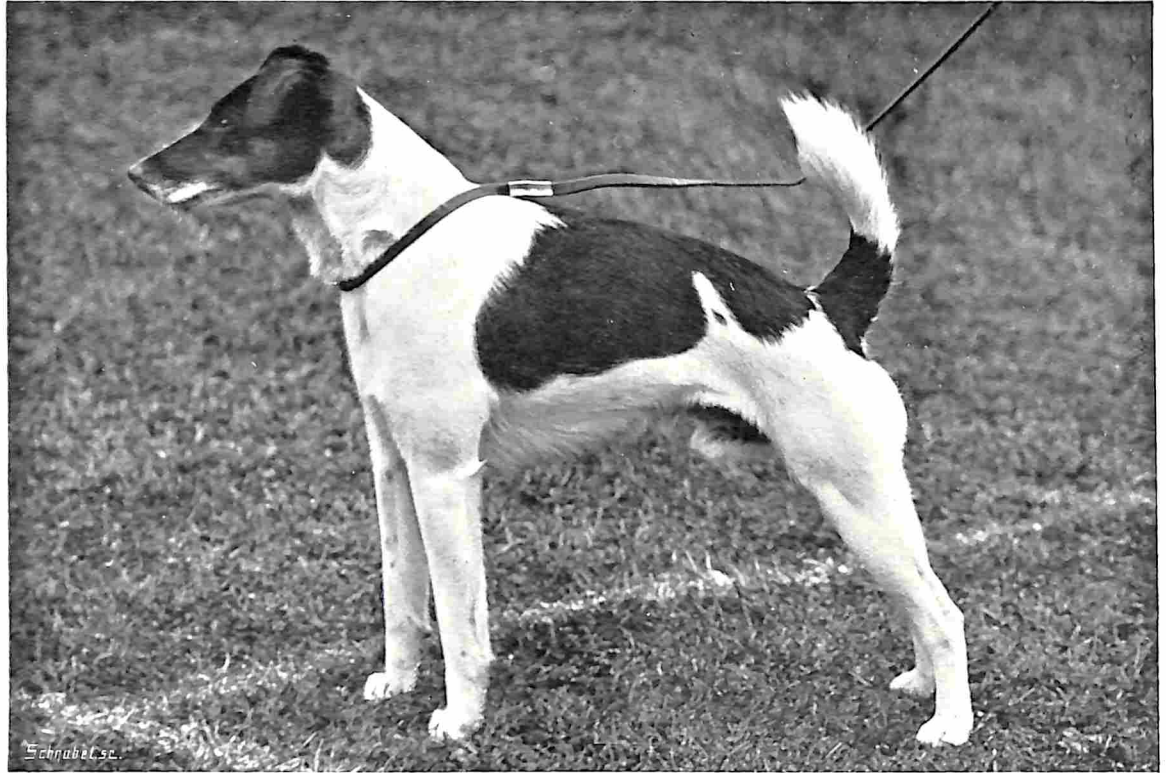
ALAUDA ARVENSIS.

DE verlangens waren van verschillenderlei aard geweest: eerstens vanwege de juffrouw van drie-hoog, die een kanarie had, waarmee ze de heele buurt de oogen uitstak; zooals die slaan kon! — „'t was 'n echte Sakser”, beweerde ze, waar ze 't maar te pas kon brengen; tweedens, omdat tante Amalia al jaren lang van de rhumatiek niet van haar plaats kon, en 't mensch toch niet altijd de portefeuilles kon bekijken of kousen breien; derdens nadat Hendrik communie had gedaan en, toen hij wenschen mocht, 'n vogeltje had gevraagd, 'n vogeltje dat zingen kon.

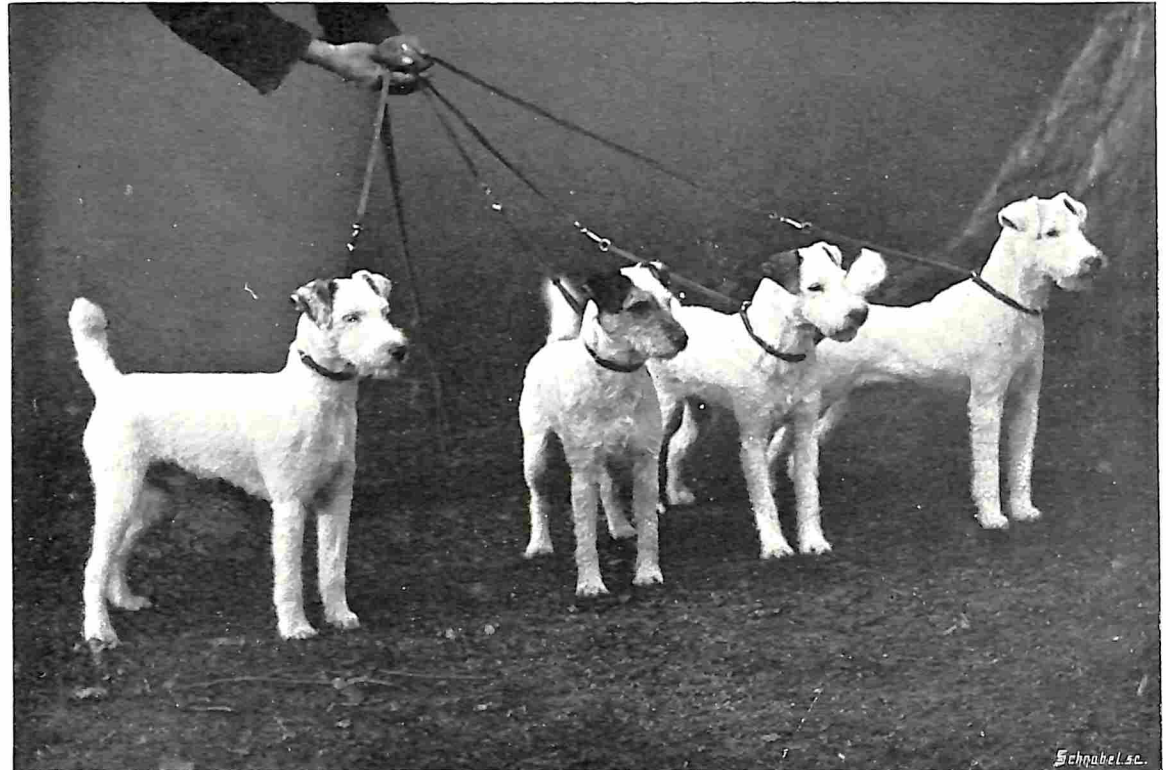
Eenmaal op het apropos gebracht, wilde in-eens de heele familie een vogeltje in huis halen: reden waarom de vader zich apart stelde, alleenig er zich tegen verzette, al was 't alleen maar, om, op het contrarie-standpunt, zijn gezag als hoofd van het gezin te laten gelden.

Zoo was dit een onderwerp geworden, dat aller hartstocht in beslag nam.

Een uitwisseling van argumenten was voorafgegaan. De talrijkste partij had er te over gehad, als: vroolijkheid in huis, aardigheid voor de kinderen, afleiding

„CAPTAIN DOUBLE”

„MORDEN BOMBARDMENT”. „MORDEN BLUSTEREN”. „DUSKY SIREN”. „MORDEN BULBSEYE”.

THE TOTTERIDGE XI, (naar een schilderij van A. Wardt).

voor tante Amalia, tegenwicht voor den Sakser van de juffrouwboven; — waartegen de andere partij, die van het gezag, de zijne inbracht, als: last van onderhoud, morsboel op den grond, toch al lawaai genoeg in huis, geld dat beter te gebruiken was.

Na de argumenten waren sterker wapenen gebruikt: humeurtjes van tante Amalia, verwijten van moeder, jengelen van de kinderen; — en de andere partij, zich verdedigend met autoritaire machts-uitingen, dat 't tóch niet gebeuren zou, als hij 't niet wou, en eindelijk „dat om den bliksem dat genar om zoo'n pieterig vogeltje nou uit moest zijn!”

Maar 't wás niet uit.

Want telkens hoorde je dien treiterigen Sakser van de juffrouw boven weer slaan; en de kinderen, opgestookt, aaiden sentimenteel over haverhout-plaatjes, met gekleurde vogeltjes d'r op, die ze op school omgekwaanseld hadden; en tante Amalia klaagde steeds erger over de rhumatiek en dat d'r dan ook niets geen medelijden met haar toestand getoond werd; en moeder, met een lange, bitse kin, wist telkens algemeenheden te pas te brengen over „voorjaarsboden van buiten”, en over „hartvochtige beulen”, die daarvoor hun „hart gesloten hielden”.

Tot op zekeren dag 'n oom, de broer van moeder, omtrent de zaak uitvoerig ingelicht, om z'n zwager 'n hak te zetten, de kinderen wat in hun oor gefluisterd had, en Maandags, nadat hij, de broer, die goed geld als suikerdrager verdiende, er den heelen dag voor genomen had, 's middags in wat gemonterden staat en lawaaiig-geheimzinnig met iets vierkant onder z'n rooien zakdoek was komen aandragen, toen zelf naar den hamer en spijkers had rondgescharreld — de vader kwam altijd pas laat van zijn werk thuis — en zeer omslachtig op het portaalteje een spijker in den muur had trachten te slaan. Dit had wat lang geduurd, want de pleistermuur gaf geen houvast, en de broer had, omdat het Maandag was, geen vasten slag. Wijn hij op het portaalteje zoo te keer ging, telkens als hij zich op z'n vingers sloeg, ook omdat het een verrassing moest schijnen, hield moeder de kinderen zoolang in de achterkamer. Eindelijk was broer triomfantelijk weer binnengekomen, al hield hij twee pijnlijke vingers in z'n mond, en hij deed theatraal, omdat hij ook beoefende de redelijkheid, sprak wat dik over dezen mannelijken daad en over de harteloosheid van z'n zwager, en nog eene lange en verwarde tirade over dierenliefde.

Toen vader thuis kwam, waren de kinderen al naar bed, en zoo hadden moeder en tante Amalia gelegenheid, met veel tact de gebeurtenis — want de vogel, een leeuwerik, wás er nu — in te leiden. Het was erg meegevallen, want de vader was moe van z'n werk en wou naar bed, ruzie met z'n suikerdragenden zwager begeerde hij niet, en nu 't ding op 't donkere trapportaalteje hing, had hij er geen last van. Na den ophief vooraf, viel dit alles erg mee.

De leeuwerik nam nu aller aandacht in beslag.

De eerste dagen brachten de kinderen voor en na school hun tijd op het portaalteje door, om den vogel te bekijken. Omdat het er donker was en moeder in het huishouden en tante Amalia op haar stoel er zoo weinig aan hadden, verhuisde het kooitje 's morgens, nadat het hoofd van het gezin het huis verlaten had, naar binnen, om s' avonds vóór zijn thuiskomst weder aan den spijker van den zwager gehangen te worden. Dan stond het kooitje in het midden van de tafel, waar omheen de kinderen hun boterhammen aten, of het werd op het leeg-geruimde portrettafeltje aan de zijde van de rhumatische tante Amalia geplaatst, of ook wel kwam de moeder, met opgestroopte mouwen uit het keukentje, waar ze aan de wasch was, vragen „of 't beessie haar onder 't werreken nou ook niet 's wat gezelschap mocht komen houden”. Toen werd eens ontdekt, dat de twee meisjes, Jansje en Treesje 't kooitje mee naar bed hadden gesmokkeld, in de insteek onder de trap.

Daarna ontwierp tante Amalia een uitgebreid rooster, waarop ieders rechten op de leeuwerik in het bijzonder aangegeven stonden; tante schreef een sierlijke hand en caligrafeerde in veel tragen tijd een waarlijk fraai tableau, dat onder het kooitje op het portaal gehangen werd. Zoo hadden, in algemeene trekken

weergegeven, 's morgens vroeg de twee jongens Hendrik en Freetje, die dan toch al spookten, er recht op; aan het ontbijt was de leeuwerik gemeengoed; den langen ochtend genoot tante Amalia de genoegens; aan het middageten stond het kooitje weer op tafel; daarna verhuisde het met moeder naar het keukentje; en 's middags na school lieten de meisjes, en klein Willempie met haar, hun rechten gelden. Hendrik, die in verband met zijn communie eigenlijk op het gevleugeld denkbeeld was gekomen, genoot de gunst, afzonderlijk omschreven, 's avonds de kooi weer aan den spijker op het portaal te mogen hangen.

Zoo had deze leeuwerik een recht^{*} afwisselend leven.

Er wordt wel eens meewarig gesproken over vogels in kooitjes, over hun saai bestaan, hun centonig leven, hun getraliede gevangenis, hun beperkt uitzicht... Niet deze!

Van het donker en wellicht wat tochtig portaal verhuisde hij 's morgens vroeg naar den zolder, waar de jongens sliepen. Dezen, die geen dierenplagers waren, vertroetelden het diertje naar hun wijze. De meester op school had geleerd van voorjaarsvogels, ook van de leeuwerik, waarover hij uit zijn handboekje voorgelezen had: „dit liefelijke kind der eenzaamheid stijgt in de eerste warme lentedagen omhoog en haar zoet liedje klinkt heerlijk over de stille heide: haar heerlijk gezang bestaat uit

enkele strofen, en na elke strofe volgt een kleine pauze”. Dit nu moest wel schoolmeestergepraat zijn, dachten de twee jongens, want hun leeuwerik zong niét. Hendrik floot zijn heele repertoire, van Matchiche tot Mascotta, dagelijks weer, terwijl Freetje intusschen ingewikkelde proeven nam, om den vogel eerst op den zolder, toen buiten het zolderraampje aan een touw te laten ópvliegen. Wanneer het tijd tot ontbijten was, palmde de jongens het touw, met den vogel daaraan, weer binnen. Hij zong daarbij evenwel niet. Daar dit natuurlijk wel teleurstellend was, omdat zij verwacht hadden, dat eenig leeuwerikgezag aan hun moeitelijke pogingen te danken zou zijn geweest, hielden zij, bedachtzaam en nog steeds hopen op voortgezette oefeningen, daarover hun mond, wanneer zij het kooitje aan het ontbijt meebrachten.

Dan bemoeide de heele familie zich met het beestje. Ieder plukte onbaatzuchtig kruimpjes brood van zijn boterham en duwde die door de tralies. Moeder en tante Amalia, die daarbij koffie dronken, drenkten zorgelijk hun gaven in het zwarte nat, terwijl kleine Willempie, die klierachtig was en wat met besuikerde boterhammen bedorven werd, in kinderlijke overdadigheid van zijn suiker offerde.

Daarna kwam de beurt aan de stoelvaste tante: deze was zeer gevoelig en praatte den ganschen ochtend aan één stuk tegen den vogel. Het eenige

wat zij in ruil verlangde — dat hij niet zóng kommerde haar minder — was dat hij wat oplettendheid zou toonen; dus gebruikte zij de pennen van haar breiwerk als verlengstukken van haar stramme vingers en trachtte tusschen de tralies door het vogeltje te aaien. Maar deze begreep de teedere beweging als een gevaarlijken lans-aanval, week achteruit, fladderde zenuwachtig en angstig het kleine kooitje door, zoodat het tegen de tralies geritsel gaf als van dorre opwaaiende bladeren.

Aan het middagmaal werd nooit vogel milder toebedeeld dan dezen leeuwerik: van alle kanten reikten men hem eten toe; de tralies van de kooi leken dan wel versierd met moekjes aardappel en sliertjes groenten: bijwijlen, als er vleesch gegeten werd, dacht elk het eerst aan de leeuwerik, behing zijn kooitje met reepjes vet en zwult, gelijk een rijk gesorteerde slagerswinkel prijken kan.

In den middag was het de beurt van Moeder: die nam het kooitje mee naar de keuken, waar ze steeds ijverig bezig was met wasschen, zoodat de zurige waschwasem er als een stikbenauwde lucht zwaar rondhing. De moeder, vol koestering, zette het kooitje dan op het warmste plaatsje, dicht bij de kachel, waarop het zeepsop-water te borrelen stond.

In den namiddag kwamen de meisjes dadelijk uit school, deden hun recht gelden. Jansje, die al op een naaiklasje ging, had wat aardigs bedacht, zélf: alleen Treesje wist er van, genoot mee te spelen — zoo'n levend ding was nog wat anders dan 'n

houten lorrepop! — wouen ze 'n rokje voor 't vogeltje maken. Met veel moeite hadden ze 't tegenfladderend diertje een paar maal uit 't kooitje weten te vangen; Treesje hield hem dan in haar handjes stevig vast, dat hij niet tegenstribbelen, niet weg-vliegen zou, terwijl Jansje, neuswijs, grootdoenerig de spelden om er 'n „vogelpakje”, zooals ze 't grootsch noemden, uit te ma- maar kon, en Treesje bedacht al een oplegseeltje en een zoompje; Williepie was daarbij wat ongedurig, wou altijd maar weer 't vogeltje vangen, gezellig 't diertje in z'n knuisjes voelen.

's Avonds, met zijn pijp zwaar dampend om zich heen, nam vader, die bijgedraaid was, 't kooitje voor zich, zat met z'n groffe vingers van strootjes en splinters en plukjes watten 'n nestje te prutsen, paste dit door het deurtje in het kooitje, kon de leuwerik maar niet te pakken krijgen, om het dier er óp te laten zitten, 'm te wennen . . . 't dier mócht 's broeisch zijn, je kón 't niet weten!"

Nadat deze verschillende verzorgingen ongeveer een week geduurd hadden, was de leuwerik dood.

De jongens, Hendrik en Freetje, merkten het 's morgens 't eerst, misbaarden de heele familie, tot zelfs tante Amalia, bij elkaar. De leuwerik lag stijf op het graszodje, dat de zwager nà was komen brengen, als op een doodsbed; zijn pootjes hield hij opgetrokken tegen het lijf, en de starre oogen, rond open, keken in het portaalduister strak omhoog.

Toen de emotie wat bedaard was en men drie dagen had laten verlopen, omdat Willempie, die halsstarrig volhield, dat-ie z'n oogen toch open hield, hetgeen twijfel gaande hield, ging men gezamenlijk naar buiten, in 'n stil hoekje van het plantsoen, omdat er in de buurt geen gelegenheid was, om den vogel te begraven.

Vader had er een leeg sigarenkistje, waarop hij anders zoo zuinig was, voor gegeven: Hendrik, die zoo'n beetje de eerste rechten had, droeg het. En Tante Amalia, de eenige, die niet mee kon, doch die aan veel gevoel uiting gaf bij zulke gelegenheden, had bedacht, ieders herinneringen aan den vogel, waarover elk veel te vertellen had gehad in de rouwdagen, te verzamelen, en mee ten grave te dragen. Zoo gingen het touwtje van de jongens, het bijna-affe jurkje van de meisjes, het nestje van vader mee in het kuiltje. Behalve dan tante Amalia's breipen, omdat dát jammer zou geweest zijn. Zoo'n offer verlangde trouwens niemand, wijl, onuitsproken, ieder het wel een beetje kwalijk nam, dat de leuwerik, bij zooveel goede zorgen, het niet langer had willen uithouden.

JAN FEITH.

RIKKI-TIKKI-TAVI.

WANNEER een cobra vlucht om zijn leven te redden, gelijk zijn gang op een lange zweep, waarmede geklapt wordt. Rikki-tikki wist, dat hij haar moest grijpen, of al het verdriet zou van voren af aan beginnen. Nagaina ging door het hoge gras bij de doornstruik, waar Darzee nog steeds zijn dwaze liedjes zat te zingen. Maar Darzee's vrouwtje was verstandiger; zij vloog van haar nest toen Nagaina er langs kwam en sloeg met de vleugels vlak boven haar kop. Als Darzee haar geholpen had, zouden zij haar langer hebben opgehouden; nu stak Nagaina alleen maar even den kop op en ging verder. Maar toch was dit oogenblik oponthoud voldoende om Rikki-tikki iets op haar te doen winnen, en toen zij het rattenhol insnelde, waar Nag en zij samen gewoond hadden, waren de witte tandjes vast in den staart geslagen en ging hij met haar naar beneden; en zeer weinig mongooses, hoe oud en wijs zij mogen zijn, zullen een cobra in zijn hol volgen. Het was er donker en Rikki-tikki wist in 't geheel niet of er zooveel ruimte in was voor Nagaina, dat zij zich kon omkeeren om hem te bijten. Hij hield haar stevig vast en stak zijn pootjes stevig uit om niet uit te glijden op den modderigen grond.

Toen het gras bij de opening van het hol niet meer bewoog, zei Darzee: „Nu is het gedaan met Rikki-tikki! Wij moeten zijn lijkzang zingen! De dappere Rikki-tikki is dood, want Nagaina zal hem zeker daar beneden vermoorden!"

Hij begon nu een heel droevig lied te zingen, dat hij in een oogenblik gekomponeerd had en juist toen het treffendste gedeelte zou komen, begon het gras weer te bewegen en Rikki-tikki, bedekt met slijk, werkte zich voetje voor voetje naar boven uit het hol met slijk, werkte zich voetje voor voetje naar boven uit het hol en likte zijn snorbaard af. „Het is afgelopen,” zeide hij, „de weduwe komt niet meer terug.” En de roode mieren, die tusschen het gras leven, hoorden hem en begonnen bij troepjes naar het hol af te dalen om te zien of hij de waarheid gesproken had.

Rikki-tikki rolde zich in elkaar in het gras en ging liggen slapen. Hij sliep tot laat in den namiddag, want hij had een drukken dag gehad. „Nu,” zei hij, toen hij wakker werd, „nu ga ik naar huis. Wil jij het den Koperslager vertellen, Darzee, dan zal hij het verder in den tuin bekend maken dat Nagaina dood is.

De Koperslager is een vogel, die een geluid maakt, alsof iemand met een hamer op een koperen pot slaat en de reden hiervan is, dat hij het vak van omroeper bekleedt in iederen Indischen tuin, en dáár elk nieuwtje vertelt aan ieder die er naar luisteren wil. Toen Rikki-tikki het pad opkwam, hoorde hij zijne toonen reeds klinken en het was een geluid als van een etensbel en het klonk voortdurend. „Dong-dong-tock! Nag is dood — dong! Nagaina is dood! Dong-dong-tock!"

Dit maakte al de vogels in den tuin aan het zingen en de kikkers aan het kwaken, want Nag en Nagaina aten even goed kikkers als vogels. Toen Rikki-tikki bij het huis was, kwamen Teddy en Teddy's moeder (die nog zeer bleek zag, want zij had een flauwte gehad) en Teddy's vader naar buiten en schreiden en liefkoosden hem en dien avond at hij alles op wat men hem gaf, totdat hij niet meer kon en ging naar bed op Teddy's schouder, waar Teddy's moeder hem vond, toen zij 's avonds laat naar hem kwam kijken.

„Hij redde Teddy's en ons beider leven,” zeide zij tot haar man. „Denk eens aan, ons aller leven heeft hij gered!"

Rikki-tikki werd met een sprong wakker, want mongooses zijn lichte slapers. „O! zijt gij het,” zeide hij. „Waarover praat gij? Al de cobra's zijn dood, en ware dit niet zoo, dan ben ik er nog!"

Rikki had recht trotsch op zich zelf te zijn, maar hij werd toch niet al te hoovaardig en bewaakte den tuin, zooals iedere mongoose dit behoort te doen, met tand en sprong en sprong en beet, totdat geen enkele cobra zijnen kop meer binnen den muur van den tuin durfde vertoonen.

VERKORTING — VERLENGING.

KZIT op een heuvel, een nog al vrij hoogen heuvel in een lief aangelegde boschpartij. Voor mij uit loopt een watervlak, zoo helder als men dat wenschen kan in een bosch. In dat water spiegelen zich de boomen, en de heesters aan den oever hangen in bevallige bochten met hunne takken over 't water. Het keurig bloeiende hondsroosje (*Rosa canina*) maakt op een der vooruitspringende hoeken een fraai effect en de geuren van zijne bloemen, aangenaam en sterk als ze zijn, ze dringen tot mij door en trachten mij in slaap te wiegen, als ik daar rustig op mijn hooge plaats in mijmering verzink. De eendjes en andere watervogels zorgen, al mugjes en vliegjes vangende, er voor, dat het watervlak niet dat kalme blauw vertoont, dat men vaak in een boschvijver kan aanschouwen, doch hun spelende bewegingen doen het kabbelen en geven er wat afwisseling aan. Nu eens zie ik ze midden op den plas, dan weer verlies ik ze voor een wijle uit het oog, als ze zich achter boschjes verbergen, om daar zeker ook eens rustig te genieten, van wat 't voorjaar hun biedt. De lezer moet weten, dat een dikke, vette mannetjes-eend (woord) hier het rijk deelt met een lieve wijfjes-eend (eend), die hier aan den kant van 't water haar nest heeft gemaakt.

Het was juist die woerd, die mij uit mijne mijmering wakker maakte, toen hij met veel geraas kwam aanvliegen en al schreeuwende op het watervlak neerstreek om, in eendentaal zeker, aan 't wijfje mede te deelen, dat hij er was en dat het eitje nu toch zeker wel gelegd zoude zijn.

De vijver voor mij is daar indertijd gegraven, om den heuvel te scheppen, waarop de bank was geplaatst, die mij rust bood en voorjaarsgenot schonk. De vijver vertoont een eenigszins rechte lijn en is niet bepaald lang. De twee kanten zijn niet recht, doch sierlijk, golvend, krommend. De naar mij toegekeerde zijde is nog al breed; de van mij afgekeerde zijde is wat smaller. De waterplas loopt dus naar beneden steeds smaller toe. Aan den anderen kant staat ook een bank en deze is gelijkgronds geplaatst. De oeverkanten zijn aan beide zijdkanten dicht begroeid en een paar vogeltjes huppelen en vliegen van de eene zijde naar de andere, als wilden ze elkander vertellen, welk een lustoord het hier voor hen is. Vooral dat bloeiende roosje, en er staan er meer, biedt hun een gewilde schuilplaats, een Eden voor het jonge paar aan. Nergens aan den oeverkant is eenig doorzicht, zoo dicht begroeid is deze, slechts aan den overkant zie ik die bank, die intusschen is bezet geworden, of die misschien wel reeds bezet was, maar welken persoon ik straks niet opmerkte, misschien wel, omdat ik den eendjes te veel aandacht schonk. Het is van mijn hooge plaats een vrij ver eind, de afstand naar dien anderen kant, maar dat komt zeker ook omdat de bodem hier naar beneden toe afloopt. Of mijn vriend aan de overzij 't zelfde idee heeft, dat ik heb, ik weet het niet, maar op bijna 't zelfde oogenblik, dat ik opsta, verheft ook hij zich en gaat hij rechtsom zijne plaats verlaten; ook ik doe zoo. We ontmoeten elkander derhalve niet.

Behalve den dicht begroeiden boschkant is onze vijver ook nog omlijnd door een paar wandelpaadjes, die al even lief kronkelen als de oeverkant van den vijver dat doet. Ik ga huppelend van de hoogte naar beneden, mijn onbekende vriend stijgt misschien wel langs de andere zijde van zijn lage zitplaats naar de daar even door mij verlatene, boven op den heuvel. En jawel, het is zoo. Nauwelijks ben ik beneden op de bank gezeten, of hij vlijt zich neer daar boven aan den overkant, waar ik straks zat. Weer geniet ik van heen en weer gevlieg van het kleine vogelenpaar, en van de spelende eendjes aan den kant en mijn blik naar mijn vriend daar boven op de bank werpende, schijnt het mij toe, dat de afstand nu veel korter is, dat hij veel dicht bij mij is gezeten dan straks. Zou hij ook dezelfde gedachte hebben?

Ik ben menigmaal nog van boven naar beneden en van beneden naar boven gewandeld en ben er hoe langer hoe meer van overtuigd geworden, dat het eene een verkorting van het gezicht medebrengt en 't andere een verlenging.

Het breede van het watervlak aan den bovenkant en het smaler toeloopende aan den benedenkant zal tot de verlenging en verkorting (gezichtsbedrog) ook wel meegewerkt hebben.

Zoo moet de tuinaanlegger in den tuin beelden weten te scheppen en fraaie kijkjes weten te tooveren.

F.

WONDERLIJK GEVORMDE BOOMEN.

BOOMEN kunnen soms eigenaardige vormen aannemen door 't samengroeien van twee of meerdere stammen. Dikwijls komt men in bosschen stammen tegen, die door de een of andere oorzaak aaneengegroeid zijn, alsof ze langs kunstmatigen weg in elkander geënt waren. Doch niet altijd is die samengroeiing volledig en is het meestal niets anders als overgroeiing.

Gewoonlijk ontstaan deze samengroeiingen doordat de twee takken of stammen zoo sterk tegen elkander drukken, dat er bij wind schuring ontstaat, waardoor bij beide stammen de schors verwijderd wordt op de plaats van aanraking. De boomen trachten de wonden te herstellen door het ontwikkelen van wondweefsel. Er ontstaan daar dikten aan de wondranden, waardoor de schuringsbeweging belemmerd wordt en de stammen of takken samengroeien.

Meestal blijft de aanhechtingsplaats altijd zichtbaar, doch zoo volkomen samengegroeid als de twee stammen dezer Bruine Beuken te Alkmaar zijn, zal men weinig ontmoeten. Jammer dat men den boom ter wille van het licht in het huis zoo kaal gehakt heeft, maar het heeft toch dit voordeel, dat men zoo de gelegenheid heeft om te zien, hoe de twee onderstammen tot één enkele zijn doorgroeid, zonder dat uit te maken is welke van de twee boomen eigenlijk de boomstam vormt. Later als zoo'n boom eens geveld zal moeten worden, zal men eerst gewaar worden of het werkelijk één stam geworden is.

De andere boom, een groene beuk, in 't villapark Duin en Daal, bestaat uit een 5 tal dikke stammen, waarvan de ontbloote wortelhalsen zoodanig ineengegroeid zijn, dat alles één massa hout is, vol kuilen en bulten. De vraag blijft hier: is de boom eertijds afgehakt of, jong door konijnen afgevreten, waardoor meerdere stammen ontstaan zijn, of zijn 't meerdere jongen, die uit zaad opgeslagen, dicht bij elkander zich ontwikkeld hebben en met bijna gelijke kracht doorgroeiden en samengroeiden?

Het samengroeien van wortels in den grond komt steeds voor. Bij 't loswoelen van den bodem en bij het vellen der stammen ziet men de schoonste voorbeelden, maar hier is een zeer curieus geval.

Ook bij klimopstammen ontwaart men hoe door den drang van zich tegen den dragenden stam te willen steunen, de takken en stammen van de klimop samengroeien tot een vaste massa.

Waar boomstammen van verschillende soorten samengroeien is dit in de meeste gevallen overgroeiing. In den Haarlemmerhout stond zoo'n dergelijk voorbeeld. Het was een oogenschijnlijke samengroeiing van eik en beuk. Toen echter door een ongelukkig toeval een zware tak bij het vellen van een buurman dien boom trof, braken de samengegroeide takken af, waarbij het bleek, dat er van samengroeien geen sprake is geweest, daar zij op die plaats los lieten en zeer gemakkelijk gescheiden konden worden.

LEON. A. SPR.

BRUINE BEUK OP DUBBELEN VOET
aan den Rijks-straatweg bij Alkmaar.

EEN ONGENOODE LOGEERGAST.

TMAG wel toevallig heeten, dat ik in N°. 12 van „Buiten” over de mistletoe de woorden lezende: *Op eiken groeit de parasiet zelden*, daaromtrent in *Les Annales Politiques et Littéraires* een artikelje vond van *Henri de Parville*, dat mij wel der moeite voorkomt hier vertaald te laten volgen:

„Mej. X. van Beziers is wel zoo vriendelijk geweest mijne hulp als scheidsrechter in te roepen. Een plaatselijk blad heeft beweerd, dat de mistletoe op bijna alle boomen groeit, behalve op

den eik. De legende van de Druiden, die de mistletoe met groote plechtigheid van den eik afsneden, zou derhalve totaal *onwaar* zijn. Daarentegen heeft men Mej. X. een eiketakje toegezonden, waarop een struikje mistletoe gezeten was.

Wat is hier nu de waarheid?

Wij zijn zoo vrij geweest een onderzoek in te stellen en deelen daarvan nu het resultaat mede.

De heer Jules Jacquey, Professor in de rechtsgeleerdheid te Rijssel zond mij een werkje van M. J. Alexandre: „De gewijde Mistletoe, historische studiën”, welk slechts in 25 genummerde exemplaren gedrukt is. Men zou bijna het geheele interessante boekje overnemen. De mistel op den eik heeft altijd als zoo'n groote zeldzaamheid gegolden, dat de schrijver er van zegt: „Zijn bestaan geloofde ik niet. Tevergeefs had ik een onderzoek ingesteld bij kolenbranders, houthakkers en boschwachters: ik ging steeds weer huiswaarts met een stijven nek *meer* en een dosis hoop *minder*.”

Hij wilde zijne onderzoekingen reeds opgeven, toen een boschwachter hem eindelijk de heilige Druidenplant toonde. Een poosje later bracht men den professor onder een honderdjarigen eik, met geheel witten stam, welks omtrek 2 M. en de hoogte 20 M. bedroeg. Heel in den top bloeide een prachtige mistletoe.

De heer M. F. Daguin, advocaat bij het Hof van Appèl te Parijs, deelt mij mede, dat in het Gallo-Romeinsch Museum te Chantillon sur Seine zich een maretakje uit een naburig bosch bevindt, hetwelk heel zorgvuldig in een glazen kastje bewaard wordt. In het bosch van Auberive heeft hij een twintigtal jaren geleden een eik gezien, die een prachtige marestruik droeg. Deze merkwaardigheid bestaat thans niet meer.

De heer M. F. Daguin, advocaat bij het Hof van Appèl te Parijs, deelt mij mede, dat in het Gallo-Romeinsch Museum te Chantillon sur Seine zich een maretakje uit een naburig bosch bevindt, hetwelk heel zorgvuldig in een glazen kastje bewaard wordt. In het bosch van Auberive heeft hij een twintigtal jaren geleden een eik gezien, die een prachtige marestruik droeg. Deze merkwaardigheid bestaat thans niet meer.

De mistletoe op den eik is dus geen mythe. 't Is een zeldzaamheid en daarom werd zij door onze voorouders, de Galliërs, op zoo hoogen prijs gesteld.

De heer Eduard Royer, ingenieur te Vonges, vertelt mij, dat hij de *Viscum album*, tijdens een botanischen tocht in Februari 1897, heeft aangetroffen op een eik in het bosch van Versailles in den omtrek van het bassin van Apollo.

De heer M. L. Tripiet, Inspecteur van het Boschwezen te Chalons, geeft mij eene verklaring, waaruit ik het volgende mededeel:

„De mistletoe parasiteert heel zelden op den eik. Men treft haar slechts aan op zeer oude boomen met een dikke schors. Nu hebben wij in Frankrijk geen oude eiken van een eeuw of vijf meer. Het is dus heel gemakkelijk te beweren, dat de mistletoe niet op den eik parasiteert, omdat men deze eiken geheel een boschwachtersleven door kan zoeken zonder ze te vinden. Reeds ten tijde der Druiden waren 'de mistletoes zeldzaam op de eiken. Toch waren de bosschen toen onmetelijk groot en wij bezitten daarvan slechts de zwakke nakomelingen. Doch zij waren onontgonnen en telden talrijke zeer oude exemplaren, misschien nog dateerende uit de tijden der Mammouths. De Druiden dachten er niet aan de heilige planten te kiezen uit de mistletoes, die op de *populieren* zetelden. Deze kwamen in te grooten overvloed voor. Slechts de zeldzame gewassen stelden zij op prijs en dat waren die, welke op duizendjarige eiken werden aangetroffen en deze waren bijna niet te vinden. In den loop van het jaar zochten zij de mistletoedragende eiken. Als zij ze gevonden hadden, verborgen zij het bestaan er van tot op den bestemden dag. Dan had de pluk plaats met den gouden sikkkel.

De heer Alexandre meent, dat de gouden sikkkel eenvoudig een geslepen steenen bijl was. Van tijd tot tijd vermelden de bladen een eik, geparasiteerd door de mistletoe. Mijn vriend de Lapane deed zulks eenige jaren geleden in de „Revue des Eaux et Forêts”. M. Gilardoni heeft er drie voorbeelden van medegedeeld in de „Bulletin de la Société de Franche-Comté et Belfort”, gevonden in de bosschen van Côte d'Or. Ik zelf heb de mistletoe op den eik meer dan 25 jaren gezocht. Men zeide mij dikwijls: „In dit of dat bosch zult ge haar vinden.” Als ik er dan heenging vond ik de parasiet wel op allerlei boomen, doch nimmer op den eik. Ik besloot eindelijk er niet meer naar te zoeken, toen ik arbeidende in het bosch te Cuiseaux aan den voet van de heuvels van Revermont een modern eikje ontdekte van ongeveer 60 jaar, die in zijn top drie prachtige bosjes mistletoe droeg. Ik heb er een

tak afgebroken en als een zegeteeken mee naar huis genomen, waar hij nog boven mijn werktatel hangt."

Ten slotte deelt de heer Eugène Reuss, de geleerde Boschinspecteur, mij zijne bevindingen mee. Men kan op het oogenblik nog een mooi bosje mistletoe vinden op een hond-rdjarigen eik in het bosch van Rambouillet, nabij de woning van den boschwachter van de Cerisaie, die de parasiet ontdekt heeft. Een ander bosje bevindt zich op een jongen eik in het bosch van Herz-Froidemont tusschen Beauvais en Clermont. Het is gevonden door den inspecteur Pardé. Deze inlichtingen zijn verstrekt door den heer Leddet, Conservator te Parijs. De heer Reuss zelf heeft de mistletoe gevonden in het bosch van Fontainebleau op een tak van een Amerikaanschen eik (*Quercus rubra*). Zij zit hoog in den top. Haar gastheer is wel geen inlandsche eik, geen afstammeling van den ouden Galischen, maar de waarneming duidt aan, dat de mistletoe gaarne de gastvrijheid aanneemt van de familie des gastheers."

Nu wij toch over de mistletoe bezig zijn, willen wij nog even voortpraten.

De mistel, de maretak of het vogellijm — drie namen voor dezelfde plant — leeft als parasiet op verschillende boomen. Bij ons, in Zuid-Limburg, en hier en daar in Groningen, hooftzakelijk op appel- en pereboomen. Men wil wel eens zeggen, dat een mistel, welke geparasiteerd heeft op een zekere soort boom, zich het liefst vermenigvuldigt op andere van dezelfde of daarmee geparenteerde soort. Vandaar zal het dan ook wel wezen, dat men hem in een streek bijna uitsluitend vindt op een bepaalde soort, terwijl hij andere geheel en al ongemoeid laat. Overigens treft men hem alleen in die oorden aan, waar in den winter de dubbele grauwe lijster (*Turdus viscivorus*) haar verblijf houdt, en op die boomen, waarop genoemde vogel zich gewoonlijk neerzet. Zij toch beschouwt de witte bes van den mistel als eene lekkernij en vergast zich gaarne aan het slijmachtige, taaie vruchtvliesch, terwijl zij een afschuw bezit van het zaadje, dat de bes bevat. Heeft de lijster zich van zulk eene versnapering meester gemaakt dan zet hij zich dood kalm op een twijg neer, perst met den snavel de pit er uit, die aan den tak blijft kleven. Of zij daarvoor een éénjarige of een tweejarige twijg kiest, laten wij geheel en al buiten rekening. Op deze wijze ongeveer zaait de vogel den mistel. Het zaad vlijt zich tegen den tak aan en vorm een schijfje, waaruit in den daarop volgende zomer een worteltje schiet, dat door de schors heen, in het hout dringt. Is de winter gekomen, dan is het slijmerige kleefsel verteerd en de mistel in den boom geworteld. Weldra vertoonen zich de beide zaadlobben. Terwijl het bovengedeelte nog juist niet veel voortgang maakt, om hooger te komen, ontwikkelt zich het wortelgestel meer en meer, zoodat de wortelvezels zich langzamerhand met het hout van den boom verbreederen en niet meer van elkaar te onderscheiden zijn. Op de plaats der aanhechting, waar de jaarringen van den boom dikker en dichter zijn, vertoont zich eene verdikking op den tak, waarvan het boveneinde gewoonlijk afsterft. In het derde jaar komen het eerste paar bladeren te voorschijn. Vervolgens arriveeren er ieder jaar een nieuw stengellid en een paar bladeren. Langzamerhand begint de stengel zich te vertakken en den vorm van een heester aan te nemen. Niet voor het zesde jaar vertoonen zich de kleine, geelachtige bloemetjes in de gaffels der vertakkingen. Sommige daarvan bezitten alleen meeldraden, andere uitsluitend stampers. Een bloemdragende tak wordt niet grooter, doch verdeelt zich gaffelvormig.

Terwijl de meeste parasieten brutale, lastige logeergasten zijn, hun gastheer beroovende van het hem toekomende bescheiden deel, gedraagt het vogellijm zich fatsoenlijker en onttrekt naar het schijnt hoofdzakelijk wat water aan den boom. Zijn meeste voedsel ontvangt het uit de lucht. En in den winter, als de gastheer zijn bladertooi heeft verloren, dan prijkt de mistel nog met zijn groen kleed en toont zijne dankbaarheid door zijnen hospes mede te deelen van zijn overvloed.

Wij mogen echter niet dulden, dat hij zijne tenten opslaat in den top van appel- en pereboomen. Daar de uiteinden der twijden door zijn schuld alsterven en hij daardoor het vormen van nieuw vruchthout belet, moeten wij hem verdrijven. Men doet dit door den tak ver beneden het inplantingspunt af te snijden.

P. FRANSEN Jz.

EEN EIGEN GASFABRIEK.

ALS men iemand, minder bekend met het Platteland, vraagt: „Wat is een boer?” dan zal hij antwoorden: „Een boer? Ja — dat is een boer; iemand, die altijd met zijn pet over de ooren en de handen in den zak loopt; die zijn werk doet, zooals zijn voorouders dat gedaan hebben; die zijn land bebouwt en zijn vee verzorgt, zooals

GROENE BEUK IN HET VILLAPARK „DUIN EN DAAL”.

zij dat deden; die bij alles, wat gij over een en ander hebt aan te merken, u tot antwoord geeft: „Mijn vader deed het zoo en ik doe het ook.” Een boer is een mensch, zoo ouderwetsch in zijne begrippen en in zijne manieren, dat het den Moriaan gewaschen zou zijn hem te willen verbeteren.”

Hij, die zoo spreekt, kent de tegenwoordige toestanden heelemaal niet. Het Platteland is in de laatste kwarteeuw gansch veranderd. De tegenwoordige bevolking is thans goed theoretisch onderlegd. Zij heeft zich meester gemaakt van al de verbeteringen door de wetenschap als juist en zeker aangewezen. Theorie en practijk gaan samen en zullen nooit weer afgescheiden worden. De moderne beschaving is overal doorgedrongen en de nieuwste vindingen worden toegepast. Ik wil u in deze regelen daar een klein bewijs van geven en uwe aandacht vestigen op een installatie, die meer en meer overal het burgerrecht krijgt. Waar men in de steden het zonlicht vervangt door het steenkolengas, gefabriceerd voor gemeenschappelijke rekening in een gasfabriek, kan ieder Plattelander, als hij wil, voor betrekkelijk geringe kosten een *eigen gasfabriek* op zijn erf hebben voor *zich alleen*, of gezamenlijk met zijn bureu, een inrichting, die hem *licht*-, zoowel als *kookgas* levert. Het is het *BRONGAS*, hetwelk hem daartoe in staat stelt.

Met uwe toestemming ga ik daaromtrent een en ander mededeelen. Ik hoop, dat zoo populair mogelijk te doen en daarbij de wetenschap niet al te zeer te schaden.

Wanneer de wintervorst slooten en vaarten met een dikke ijskorst bedekt, dan treft men altijd gaten aan, die steeds open blijven en zelfs niet door de strengste vorst stollen. Wij, jongens, waren altijd bij die *brongaten* te vinden. Wij streken een lucifer af en dan verhief zich boven onze hoofden uit, een niet heel heldere, maar toch zeer waarneembare vlam. Het mag verwondering baren, dat zulks de aandacht van de geleerde wereld niet scheen te trekken. Een eenvoudige boer, een man van het onderzoek, WOUTER SLUIS uit de *Beemster*, ging het door het brein of het ook mogelijk zou zijn, dat brongas in zijn *huis* en zijn *bedrijf* te benutten. En werkelijk gelukte het hem eene inrichting te bedenken en te vervaardigen, waardoor hij zich in zijne woning natuurlijk gaslicht verschafte. Het voldeed echter in den beginne niet aan de eischen, daar het *wel* veel warmte, doch weinig licht gaf.

Ik heb den eenvoudigen man persoonlijk zeer goed gekend. Hij is later vrijwel arm gestorven, naar men zegt ten gevolge van zijne onderzoekingen op allerlei gebied. *Hij* was het ook, die het eerst wees op een meer wetenschappelijke beoefening van landbouw en veeteelt.

Dat de resultaten niet waren, zooals hij verwachtte, had een natuurlijke oorzaak. Om dit aan te toonen, willen wij even den oorsprong en de samenstelling van het brongas nagaan.

Wanneer een dierlijk of plantaardig organisme sterft, treedt het tijdperk van ontbinding in en ontwikkelen zich verschillende gassen.

De vorming van den Nederlandschen bodem behoort hoofdzakelijk tot het vierde of jongste tijdperk der aarde. Het diluvium, de oudere periode daarvan, moet, wie weet hoeveel duizenden jaren geleden, een weelderigen plantengroei vertoond hebben. Door de werkingen der natuurkrachten zijn die plantaardige organismen begraven en bedekt door de jongste vorming uit dit tijdvak, de alluviale of aangespoelde gronden, die het diluvium *hier* in minder, *daar* in meer dikke lagen aan het oog onttrekken. Zij zijn het dikst in de lagere, westelijke streken van ons land. De ondergegraven organismen gingen tot ontbinding over en vormden het bij ons allen bekende *moerasgas*, in deze streken *brongas* ge-

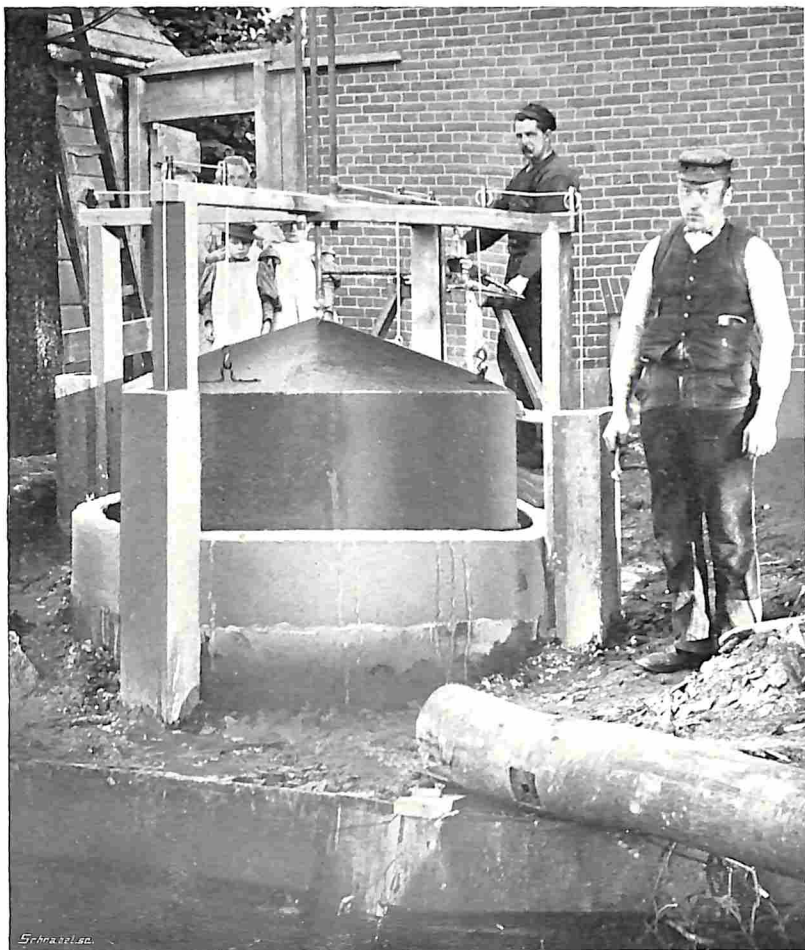

Foto P. Egmund. DE INSTALLATIE IN WORDING.

noemd. Het ontwikkelt zich dus hoofdzakelijk in den *diluvialen* ondergrond.

Een scheikundige ontleding leert, dat het bestaat uit 78½ % mijngas, *methaan*, vermengd met *koolzuur* en *stikstof*. Het werkend beginsel in dit mengsel is het methaan; de bijgemengde gassen zijn van geheel onschuldigen aard en nemen geen deel aan de verbranding. Bij ontsnapping verspreiden zij geen reuk en zijn niet giftig, waardoor het brongas de voorkeur verdient boven het steenkolengas, wat ook nog een hoeveelheid zwavelwaterstofgas bevat.

Het methaangas, ook wel *lichtkoolwaterstofgas* genoemd, vormt tevens een bestanddeel van het *steenkolengas*, waarin ook een hoeveelheid *zwaarkoolwaterstof* voorkomt. Het zijn beide verbindingen van *koolstof* en *waterstof*. De scheikundige formule is C.H.4 en Cz.H.4. En ziehier nu de reden, waarom het brongas *minder* licht en *meer* warmte geeft, hetgeen bij het steenkolengas precies andersom is.

Het *lichtkoolwaterstofgas* geeft meer warmte, het *zwaarkoolwaterstofgas* meer licht.

De verbrandingsproducten zijn, zooals algemeen bekend zal wezen: *koolzuur*, de zogenaamde *kolendamp*, en *water*. Voor de verbranding is *zuurstof* noodig. Met het tienvoudige van zijn volume aan dampkringslucht bereikt het methaangas zijn hoogste warmtegraad.

Mocht in den beginne de *verlichting* met brongas veel te wenschen overlaten, de uitvinding der *gloeikousjes* heeft het gemaakt tot een uitstekend middel, ook ter verlichting.

Laat ons nu nagaan op welke wijze zoo'n gasfabriek tot stand komt.

De wet der communiceerende buizen leert ons, dat een vloeistof in dergelijke vaten overal even hoog tracht te staan. Vandaar dat het water in een fontein ongeveer even hoog opspringt als het reservoir, waarin het bewaard wordt. Dat het dit niet geheel doet, wordt veroorzaakt door den tegenstand der lucht en zijn eigen zwaarte. Vandaar ook, dat de watertoren bij een waterleiding hooger moet zijn dan het hoogste punt, waar het water geëischt wordt. Het fleschjeswaterpas of het nivelleerwerktuig berust op dezelfde wet.

Ook wij hebben hier met communiceerende buizen te doen. De eene bevat het water der zee of het omringende polderwater, de andere is onze *wel*, waaruit het gas te voorschijn komt.

Hieruit volgt, dat men niet *overal* brongas aanleggen kan. Wanneer het polderwater niet minstens 1.50 M.—A.P. ligt, behoeft men het niet te beproeven. Dit laat zich gemakkelijk hooren. Het water in de wel moet door den druk van het zee- of omringende water opgeperst worden. Is die druk te gering door een minimum verschil in hoogte, dan is de drukking te zwak, en het gas bevattende water kan niet hoog genoeg opgevoerd worden. De ontvinding heeft zulks bewezen. Om deze reden zal ook de wel niet altijd *evenveel* water en dus *evenveel* gas geven. Bij oostelijke winden, wanneer de stand van 't zeewater laag is, ondervindt het welwater minder druk dan bij westelijke winden, wanneer het hooger is.

Daar, zooals ik straks reeds zei, het brongas zich ontwikkelt in den *diluvialen* bodem, moet door al de bovenliggende alluviale lagen, die soms zeer talrijk en van verschillende samenstelling zijn, heengeboord worden, om de Nortonwel te krijgen. Soms komt men op een diepte van 75 à 80 voet tot de gashoudende laag, be-

staande uit grof, grijs zand, vermengd met keisteenen; soms ook moet men nog veel dieper den grond in. Het opwellend water is gewoonlijk zoet en houdt een groote hoeveelheid gas opgelost.

Het voornaamste deel van de ondergrondse installatie is een wijde houten koker, voorzien van een zogenaamden doorboorden *rooster*. Deze bestaat uit aangebrachte boorgaten in het onderste gedeelte van den koker. Ontmoet deze op zijn weg gashoudende wellagen, dan worden ook daar roosters aangebracht. Op die wijze kan wel eens ongeveer 250 L. water per minuut opgebracht worden. Het gashoudende water schuimt en bruist, alsof het kookt en de gasbellen stijgen voortdurend naar boven. Daar echter het meeste gas in opgesloten toestand voorkomt, wordt er een *separator* of *sproei* op geplaatst, waardoor het water in fijne straaltjes uitspruit en het gas ontsnapt.

Het inbrengen van den koker geschiedt op de volgende wijze. IJzeren boorbuisen van ongeveer 2 M. lengte worden op elkaar geschroefd. Binnen deze bevinden zich dergelijke buizen, welke verbonden zijn met een perspomp. Het water wordt alzoo naar het onderend der buizen gedreven en de grond weggespoeld, die met het ingespoten water uitgedreven wordt. Hoe lager men komt, des te meer buizen worden opgeschroefd, zoodat het geheele stelsel door zijne eigen zwaarte dieper en dieper zinkt. Eindelijk wordt de koker ingebracht en worden de boorbuisen verwijderd. Na door pompen het ingedrongen welzand uitgezogen te hebben, is de ondergrondse leiding, als ik het zoo noemen mag, gereed. Nu wordt boven de wel een gashouder geplaatst, die door een buis in verbinding staat met den grooten gasketel. Van hier uit kan men nu het brongas door buizen leiden, waarheen men wil; terwijl het water in de omringende slooten wegvloeit. De plaatsing van den separator of sproei moet met de meeste zorg geschieden. Is hij te hoog dan verliest de wel van zijn kracht, is hij te laag, dan kan hij niet voldoende sproeien.

De gemiddelde wateropbrengst van een goede wel bedraagt ongeveer 200 L. per minuut, vertegenwoordigende een hoeveelheid van 300 à 350 L. gas per uur, voldoende voor een ruime verlichting en flinke verwarming. Gewoonlijk vermindert men den druk van den gasketel op den dag door een tegenwicht, waardoor het gas ruimer toevloeit. Bij gebruik bezwaart men hem, teneinde meer gas tot zijn dienst te hebben.

Daar er weinig gevaar bestaat, dat de gasvoorraad in den bodem uitgeput zal geraken, is het te verwachten, dat het brongas op den duur een groote rol zal gaan spelen niet alleen in het huisgezin, maar ook bij de nijverheid op het Platteland.

De toepassing van het brongas ligt nog in de luiers. Wie weet, welke hooge vlucht zij eens zal nemen. De aanleg kost toch betrekkelijk weinig, daar men met f 500 à f 600 al heel ver komt.

Aan het eind van mijne mededeelingen gekomen, bespeur ik, dat ik zoo beknopt mogelijk geweest ben.

Ik hoop, dat ik ook duidelijk was. Ik heb er tenminste wel naar getracht.

En als de lezer nu zoo goed wil zijn de bijgevoegde afbeeldingen eens te bekijken, dan meen ik, dat hij zich eenigszins een denkbeeld kan vormen van de wijze, waarop men ten Plattenlande in Noord-Holland een eigen gasfabriek installeert, die voorshands aan alle billijke eischen voldoet.

P. FRANSEN Jz.

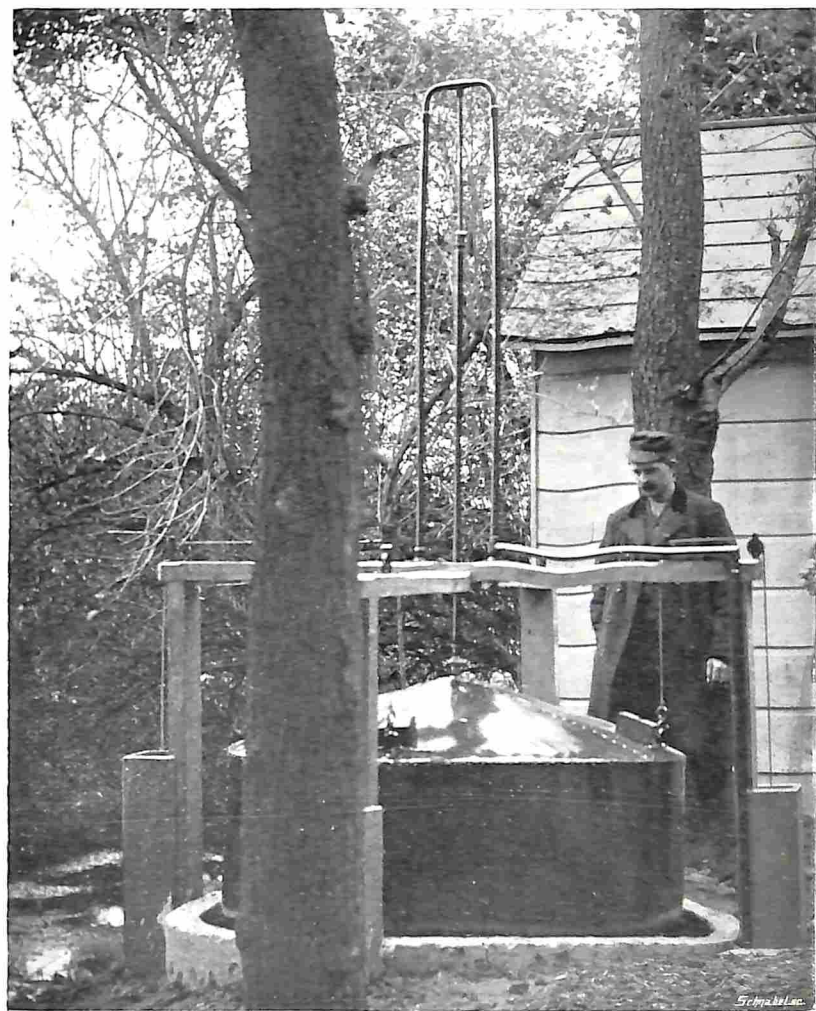
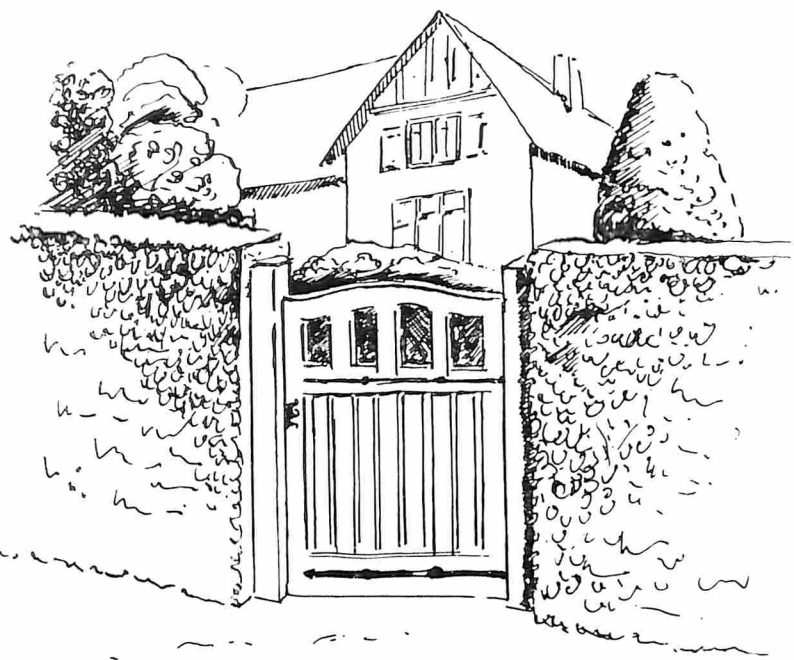

Foto P. Egmund. DE INSTALLATIE GEREED.

BUITENHUIZEN.

Wie een mooi huis op een slechte plaats bouwt, gaat vrijwillig in de gevangenis. BACON.

O NWILLEKEURIG denkt men, wanneer men deze aanhaling leest, aan huizen, half verscholen tusschen het groen met pannen of rieten dak, gewitte of roode baksteen met pannen of geverfd houtwerk te midden van steenen gevel en net geveerd begroeid, aan dezen of genen bloemen en gedeeltelijke woningen, hier of daar op landweg. Vele van deze vriendelijke, zijn ons overgebleven uit onzen tocht of wandeling opgemerkt. De laatste helft der 18de eeuw, of uit nog vroeger periode. De laatste helft der vorige eeuw toch heeft ons meestal buitenwoningen en landhuizen gebouwd met meer steedsch karakter, maar welke huizen dan ook het gezellige en minder pretentieuze missen van de echt landelijke woning. Nu men in onzen tijd weer meer terug trekt naar buiten, als een remedie tegen het nerveuse groote stadsleven, waardoor meer behoeften ontstaan aan buitenhuizen, krijgt ook de bouwkunst gelegenheid zich op nieuwere banen te bewegen. Vele huizen buiten, die men hier en daar ziet verrijzen, worden door den leek, wanneer zij van het meer gewone afwijken, met den titel van modern of Engelsch bestempeld, in werkelijkheid beteekent zij een herleving en samenstelling van oude stijlen, aangepast aan onzen tijd, behoudens grillige afwijkingen, welke eenige jaren geleden in de „mode" waren, doch welke de bouwkunst in ons land gelukkig te boven schijnt te zijn. Wat het Engelsche karakter betreft, het is waar, dat vele landhuizen aan de overzijde van het kanaal gebouwd, hier worden gecopieerd.

De moderne Engelsche landhuizen met kleine ramen, lage verdiepingen en groote daken, zijn een geleidelijke ontwikkeling van woningen, gebouwd onder de regeering van Queen Anne, oorspronkelijk eene navolging van een bouwtrant, ingevoerd door Hollanders uit dien tijd. Dergelijke hofsteden en heerlijkheden vindt men in ons land o.a. nog langs de Vecht en in het Gooi. Door de sprongen, hooge en lage gedeelten en groote schuine dakvlakken, die dikwijls het uiterlijk zoo'n typisch aanzien geven, krijgt de bouwmeester gelegenheid tot het maken van een gezellig zitje bij den haard, een leuk doorkijkje naar een ander vertrek of door een klein raam naar buiten, terwijl hij bij een zogenaamde monumentale bouw meer gebonden is aan symmetrische afmetingen van de vertrekken en zoodoende door het regelmatig strenge uiterlijk, het interieur aan gezelligheid te kort komt. Hiervan zijn voorbeelden van buitenhuizen, met hooge en deftige vertrekken, doch zonder eenige intimiteit, aan te wijzen. Wanneer de bouwmeester bij den bouw vrij van het uitterlijk is, kan men tot betere behandeling van de vertrekken komen en tevens tot een betere schikking om de centrale ruimte, hal genaamd. Dit vertrek was eertijds de plaats, waar de bewoners zich om den disch of bij den haard schaarden en van waar uit nu de vertrekken toegankelijk zijn en de trap naar de verdiepingen leidt. Tegenwoordig bouwt men geen villa of er is een hal in, ook al is het een kleine woning. Het behoort niet gezegd te worden, dat de hal dan een wassen neus wordt. Alleen in een landhuis van eenige beteekenis kan met succes een hal gebouwd worden, tenzij dit vertrek zelf de woonkamer is, zooals in

den ouden tijd. De behandeling van de verschillende vertrekken op de hal uitkomende, zooals de eetkamer, salon, keuken en meer ondergeschikte vertrekken, heeft in onzen tijd ook vele veranderingen ondergaan, ook in verband met de meubileering en versiering der woning, maar daarover later. TH. VAN BRANINGEN.

PAKJES.

DE tijd komt weer langzamerhand aan om bloembollen, én voor de kamer én voor den tuin te bestellen. Wij raden de Lezeressen en Lezers van „Buiten" ernstig aan goed toe te zien bij wien zij bestellen. Vooral in de groote dagbladen vindt men advertentie's, waarin onder allerlei fantaisienamen pakjes bloembollen of zaden worden aangeboden. Laat men die komen, dan is men dadelijk bij het zien van hetgeen men ontvangt reeds teleurgesteld. Nog grooter wordt echter deze teleurstelling, wanneer men het ontvangene plant en het zich gaat ontwikkelen. Wij hebben een vakje met Tulpen gezien, waarop slechts enkele bloemen, al de overige bollen waren te zwak en te klein geweest om te bloeien. Een ander maal zagen wij een partijtje Hyacinthen, eveneens van een reclame firma gekocht; het heette Hyacinthen in de meest verschillende kleuren te zijn. Niets dan inferieure blauwe verscheidenheden waren het en de trosjes waren zoo klein, dat het bollen van 3de qualiteit moeten geweest zijn. Een pakje zaden, dit voorjaar met veel reclame en onder een weidschen naam voor 75 cent aangeboden bevatte voor niets meer dan hoogstens 15 cent waarde van de meest ordinaire zaadplanten.

Zulke praktijken zijn doodend voor de liefhebberij. Laten zij, die er prijs op stellen hun tuinen of serres met bloembollen te sieren, zich toch wenden tot soliede firma's, die er in ons land voldoende zijn. Ook die stellen sortimenten samen speciaal voor particulieren, die met plantennamen niet zoo goed op de hoogte zijn, doch men is dan zeker goede waar te ontvangen. Wel betaalt men dan iets meer, doch het ontvangene zal dit ruimschoots waard zijn. Desverlangd zijn wij gaarne bereid enkele vertrouwde adressen op te geven. Men hoede zich de pakjes te koopen, die wel weer spoedig zullen aangeboden worden. E. TH. W.

EREMURUS.

HET gelijken wel groote spinnen, die ge daar aan het planten zijt," zeide mij verleden jaar October een vriend, toen ik bezig was met *Eremurus* te planten. Hij had volkomen gelijk; wanneer men ze opgenomen ziet, maken zij een ietwat griezeligen indruk, men zou werkelijk denken met reuzespinnen te doen te hebben. Uit een knolvormigen wortelstok steken stervormig een aantal dikke, zwarte wortels en het rhizoom zelf is gekroond door een grooten witachtigen knop. „Wees toch vooral voorzichtig met het aanraken van die dingen", vervolgde mijn vriend en zonder het te weten, had hij volkomen gelijk. Men moet voorzichtig zijn met de *Eremurus*-knollen, daar de dikke, vleezige wortels zeer broos zijn en bij de minste aanraking afbreken, iets waarvan zij natuurlijk niet beter worden. Zooals uit het voorgaande reeds blijkt, is de beste planttijd voor *Eremurus* einde September of begin October. Het liefst verlangen zij een flinken, voedzamen grond, die echter weer niet al te zwaar moet zijn. Als standplaats kieze men een plekje, dat

ONTWERP VAN EEN LANDHUIS.

behoorlijk zonnig is en toch niet geheel op het zuiden ligt, daar bij al te straffe zon in het voorjaar de bladeren wel eens verbranden, waardoor de plant veel van haar fraai voorkomen verliest. Bij het planten moeten de dikke wortels voorzichtig uitgespreid en de eindknop een centimeter of tien onder den grond gebracht worden.

Doet einde November of begin December de winter zijn intrede, dan is het raadzaam de *Eremurus* een weinig te dekken, wat het best geschiedt door er een laagje dekriet over te leggen.

Heeft men dit niet, dan moet men turfstrooisel nemen, waarover weder een dun laagje blad. Er wordt wel eens beweerd, dat de *Eremurus* volkomen winterhard zijn en geen dek behoeven. Mogelijk is het, dat zij somtijds den winter ongedekt doorkomen, doch ik heb het wel eens gezien, dat er bevroren waren. Voor zekerheid doet men dus beter ze te dekken en exemplaren, die pas geplant werden, mogen zeker niet onbeschermd den winter ingaan.

Al naar het weer is, wordt dan einde Februari of begin Maart het dek verwijderd en men zal de groote knoppen dan reeds geheel boven den grond zien uitsteken. Ik heb er meermalen op gewezen, dat deze tijd voor planten, die des winters gedekt waren, vaak zeer gevaarlijk is, daar zij van nachtvorsten te lijden hebben. Dit is ook met de *Eremurus* het geval, en het is dan ook geraden aanvankelijk des nachts mandjes of bloempotten over haar heen te zetten, die dan overdag, bij goed weer, verwijderd kunnen worden. Groeien de planten goed door, dan worden dergelijke voorwerpen spoedig te klein en kan men ze beschermen door wat twijgen over haar heen te zetten, die ook dienst kunnen doen om de bladeren tegen ruwe voorjaarsstormen te beschermen, die hebben daar anders wel eens van te lijden.

Zijn de *Eremurus* goed ontwikkeld, dan vormen zij rosetten van $\pm$ 20 bladeren, waarvan de buitenste tot één Meter lang en 10 c.M. breed kunnen worden. Naar het hart toe worden zij gaandeweg kleiner. De bladeren zijn goetvormig, gekield, vleezig, gewoonlijk licht groen, nu en dan ook blauwgroen en maken een prettigen indruk. Reeds spoedig kan men uit het hart der roset de bloemsteng te voorschijn zien komen. Bewonderenswaardig, en voor een natuurliefhebber hoogst interessant, is het om de snelle en krachtige ontwikkeling van zulk een bloemsteng gade te slaan. Is het weer gunstig, dan kan men haar dagelijks langer zien worden, de knoppen zien zwellen, totdat eindelijk de onderste bloemen ontluiken. Naarmate de steng nu groeit, ontplooiën zich hoe langer hoe meer bloemen. Van onder naar boven openen zij zich, doch in dezelfde volgorde verwelken zij ook. Een imposant gezicht is het, wanneer zoo'n reuzen-bloemsteng op het toppunt van haar ontwikkeling is. Velen zullen bang zijn, dat zoo'n lange steng van den wind te lijden heeft en er een stok bijzetten om te voorkomen, dat zij omwaait. Dit nu moet ik ten stelligste ontraden. Zelden of nooit zal een bloemsteng van den wind te lijden hebben. Zet men er echter een stok bij, dan zal zij reeds bij zwakken wind juist boven den band afkraken. Het geneesmiddel zou dus blijken zeer gevaarlijk te zijn.

Einde Mei mat ik een exemplaar van *Eremurus robustus* in den

Hortus te Leiden. De bloemsteng had een lengte van ruim 2 M., waarvan de bovenste helft met bloemen en knoppen bezet was, aan haar voet was zij ruim 3 c.M. in doorsnede, tusschen de bloemen gemeten had zij een diameter van ruim 12 c.M. De afzonderlijke bloemen hadden een afmeting van meer dan $2\frac{1}{2}$ c.M. en de bloembladeren bedekten elkander gedeeltelijk, zoodat de tros als het ware een gesloten geheel vormde. Wat zulk een plant als sierplant waard is, toont nevensgaande afbeelding duidelijk aan. Het is een lust om naar haar te kijken.

Langzamerhand verwelkt van onderaf de eene bloem na de ander en na eenigen tijd is de geheele tros uitgebloeid. Hebben de bloemen geen zaad gezet, dan sterft de bloemsteng gaandeweg af en na haar de bladeren. Voorzichtig is het de laatsten rustig te laten afsterven, wat vrij snel gaat en ze niet te verwijderen, voordat zij geheel geel geworden zijn. Het moge eenigen tijd een minder fraai gezicht zijn, voor de planten is het veel beter.

Men kan een *Eremurus* verder rustig laten staan, alleen in het najaar moet men ze weder op nieuw licht bedekken. Zoo kan men eenige jaren achtereen genot van deze planten hebben. Na een jaar of vier moet men ze echter voorzichtig opnemen en verplanten. Zij zullen dan meerdere knoppen gevormd hebben en kunnen dus gescheurd worden.

Wil men werkelijk plezier van de *Eremurus* hebben, dan moet men ze op een plekje van den tuin zetten, waar zij goed tot haar recht komen. Het meest geschikt is daartoe een hoekje in het gras tegen Conifeeren, plant men ze daar in groepjes van 3 stuks met een onderlingen afstand van 1 M., zoodat zij voldoende ruimte hebben om zich goed te ontwikkelen, dan zullen zij een prachtig effect maken.

Er zijn in den laatsten tijd heel wat soorten in den handel gekomen, ook zijn er verscheidene nieuwe kruisingen gewonnen. Enkele der besten zijn:

Eremurus himalaicus met zuiver witte bloemen, hoogte 1.75 M.

Eremurus robustus, helder rose, de afzonderlijke bloemen zijn zeer groot, hoogte 2 M., bladeren blauw groen. Een kenmerk van deze soort is, dat zij zeer laat bloeit.

Eremurus robustus Elwesianus met rose bloemen, hoogte bijna 3 M. Deze soort is een ware reuzin in het geslacht: zij brengt een buitengewoon zware bloemsteng voort en levert een prachtig gezicht op.

Eremurus him-rob een kruising, tusschen de beide eersten, de bloemen zijn zacht-vleeschkleurig, de bloemsteng bereiken een hoogte van 2.75 M. en de trossen loopen in een dunne punt uit.

Eremurus Bungei brengt zuiver gele bloemen voort, de bloemsteng wordt niet hooger dan 1.50 M. en is zoo dik, als een $\frac{1}{2}$ potlood, de bladeren zijn smal en blauwgroen.

Eremurus Tubergeni met zacht zwavelgele bloemen aan een bloemsteng, die ongeveer 2 M. hoog wordt. Het is een kruising tusschen *Erem. himalaicus* en *Erem. Bungei*: een inderdaad fraaie verscheidenheid.

Eremurus Warci, een mooie soort met koperkleurige bloemen; zij vormt een forsche plant met een bloemsteng van ruim 2 M. hoogte.

E. TH. W.

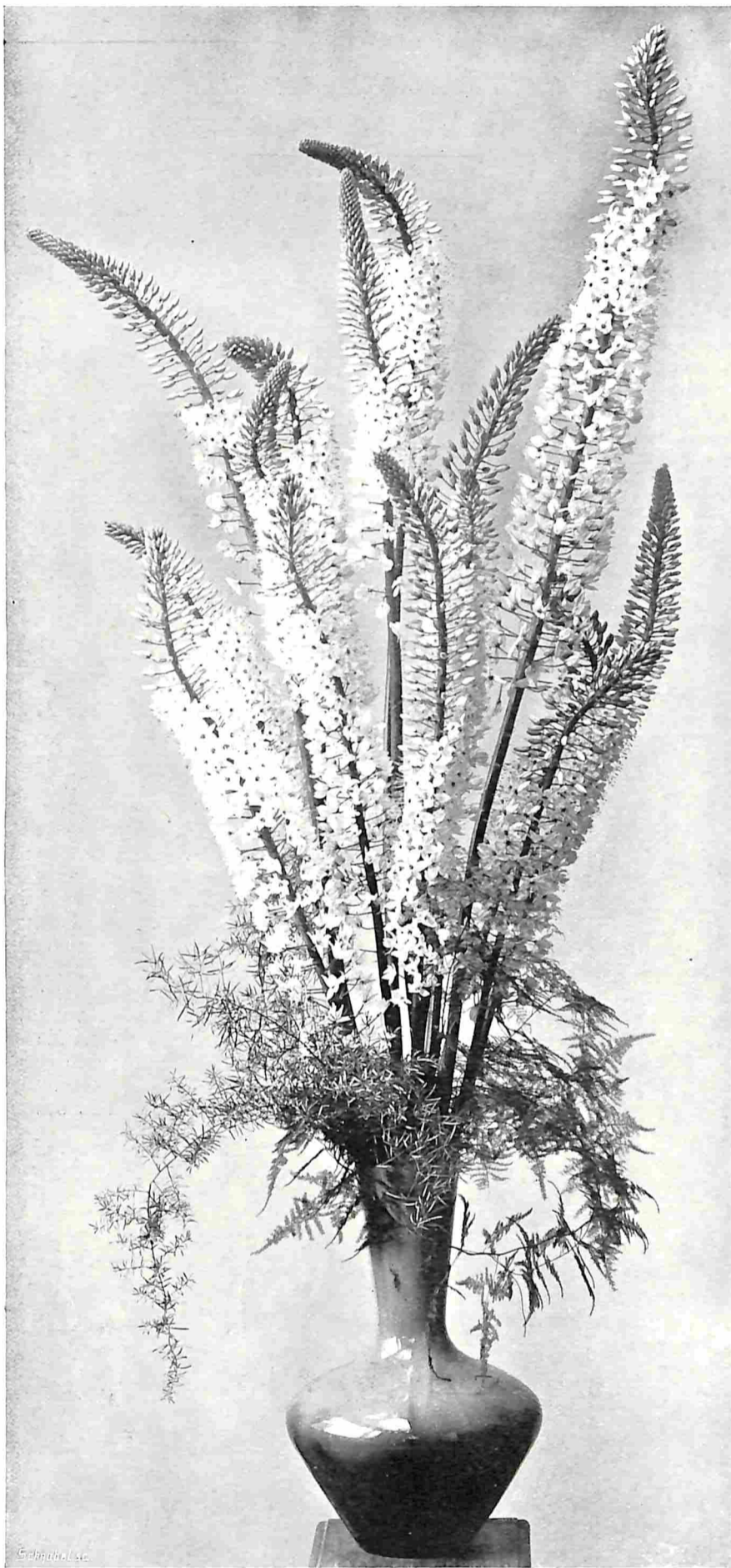

Foto „Corona“

VAAS MET BLOEMSTENGEN VAN EREMURUS.